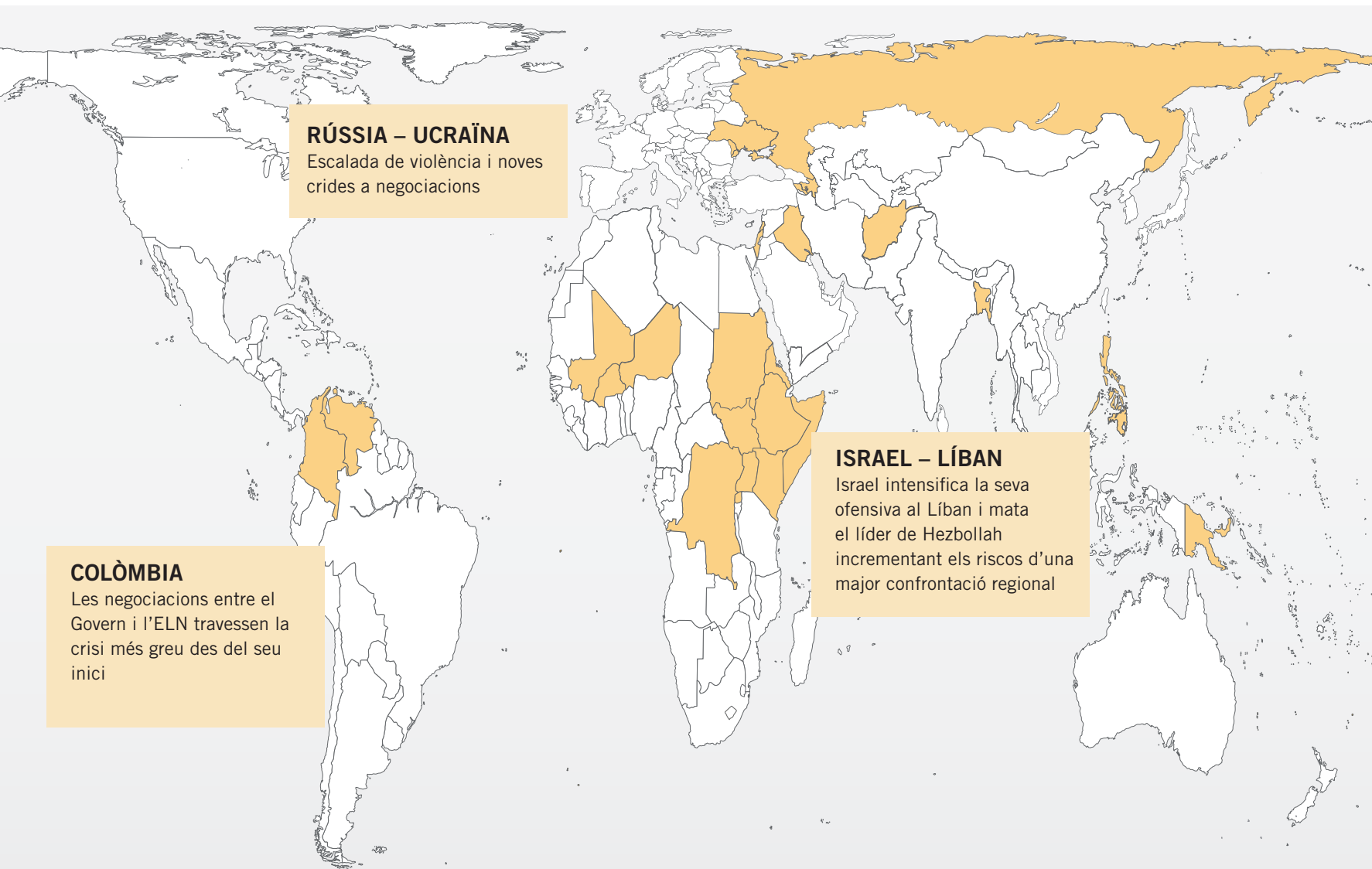

Escenaris de risc i oportunitats de pau

Octubre de 2024

êçp escola de
cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

COLÒMBIA

Les negociacions entre el Govern i l'ELN travessen la crisi més greu des del seu inici

RÚSSIA – UCRAÏNA

Escalada de violència i noves crides a negociacions

ISRAEL – LÍBAN

Israel intensifica la seva ofensiva al Líban i mata el líder de Hezbollah incrementant els riscos d'una major confrontació regional

Altres casos analitzats en aquesta edició:

ÀFRICA

Eritrea – Etiòpia (Tigré)
Etiòpia – Somàlia:
Malí
RDC (est) – Rwanda
RDC (est) – Rwanda – Uganda
Rwanda
Sahel Occidental
Sudan
Sudan del Sud

AMÈRICA

Veneçuela

ASIA I EL PACÍFIC

Afganistan
Bangladesh
Filipines
Papúa Nova Guinea
(Bougainville)

EUROPA

Armènia – Azerbaidjan
Moldova

ORIENT MITJÀ

Iran
Israel – Palestina

Amb el suport:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

• *Escenaris de risc i oportunitats de pau* és una publicació trimestral
• que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions
• de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o
• d'oportunitat per a la construcció de pau. Aquest número abasta el
• període entre juliol i el 30 de setembre de 2024.

Escenaris de risc i oportunitats de pau és una publicació trimestral que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. És una eina analítica que integra la perspectiva de gènere interseccional i que pretén ser un recurs útil per a actors educatius i polítics i la ciutadania en el seu conjunt, contribuint a la comprensió d'aquests contextos i a l'acció temprana. Aquest número abasta el període entre juliol i el 30 de setembre de 2024.

Casos destacats:

ISRAEL – LÍBAN: Israel intensifica la seva ofensiva al Líban i mata el líder de Hezbollah incrementant els riscos d'una major confrontació regional

COLÒMBIA: Les negociacions entre el Govern i l'ELN travessen la crisi més greu des del seu inici

RÚSSIA – UCRAÏNA: Escalada de violència i noves crides a negociacions

Altres casos analitzats en aquesta edició:

ÀFRICA

ERITREA – ETIÒPIA (TIGRÉ): Tigré revela contactes entre representants d'aquesta regió etiòp i d'Eritrea facilitats per EAU

ETIÒPIA – SOMÀLIA: Continuen les converses entre tots dos països per resoldre la crisi provocada pel memoràndum entre Etiòpia i Somalilàndia

MALÍ: Crisi diplomàtica amb Ucraïna després d'emboscada rebel contra forces de seguretat malianes i membres del Grup Wagner

RDC (EST) – RWANDA: Persisteix la violència malgrat els intents per establir un alto el foc

RDC (EST) – RWANDA – UGANDA: El Grup d'Experts de RDC confirma la presència de Rwanda en territori congolès i la col·laboració d'Uganda amb l'M23

RWANDA: Paul Kagame obté el 99% dels vots en les eleccions presidencials

SAHEL OCCIDENTAL: Es deteriora la situació de seguretat a la regió enmig de la reconfiguració de les aliances diplomàtiques i de seguretat

SUDAN: Fracassa un nou intent de converses de pau per resoldre la crisi

SUDAN DEL SUD: El Govern transicional suspèn les eleccions presidencials mentre es compliquen les negociacions de pau de Nairobi

AMÈRICA

VENEÇUELA: Organismes internacionals denuncien falta de transparència en els resultats de les eleccions presidencials i repressió de les posteriors protestes

ÀSIA

AFGANISTAN: S'agreugen les violacions als drets de les dones i s'intensifica la crida al reconeixement de l'Apartheid de gènere com a crim internacional

BANGLADESH: Les protestes ciutadanes forcen la dimissió de la primera ministra i el nomenament d'un govern interí en la crisi política més greu del país en els últims anys

FILIPINES: El Govern i l'NDFP fan una crida a la represa de les converses formals

PAPÚA NOVA GUINEA (BOUGAINVILLE): Designen un nou mediador de Nacions Unides en les negociacions sobre la independència de l'illa de Bougainville

EUROPA

ARMÈNIA – AZERBAIDJAN: Avanços i dificultats per a un acord de pau

MOLDOVA: Eleccions presidencials i referèndum enmig de tensions geopolítiques

ORIENT MITJÀ

IRAQ: Alerta per reforma normativa que podria legalitzar el matrimoni infantil

ISRAEL-PALESTINA: Continua agreujant-se situació a Gaza i persisteix el bloqueig en les negociacions d'alto el foc

Milers de persones intenten creuar cap a Síria després de la intensificació dels atacs israelians sobre Líban. Font: ACNUR, Vadim Makheev

ISRAEL – LÍBAN

Israel intensifica la seva ofensiva al Líban i mata el líder de Hezbollah incrementant els riscos d'una major confrontació regional

Israel intensifica significativament la seva ofensiva militar sobre Líban provocant la mort de més d'un miler de persones en pocs dies i altres greus impactes en la població civil. La situació es va agreujar de manera notòria a partir de la segona quinzena de setembre, després que les autoritats israelianes anunciessin la seva intenció de posar el focus al front nord, mentre en paral·lel continuaven els seus atacs sobre Gaza. En un context de persistents atacs en diferents punts del país, una de les ofensives israelianes va provocar la mort del líder de Hezbollah, Hassan Nasrallah, obrint un capítol de conseqüències incertes a Orient Mitjà i incrementant els riscos d'una confrontació regional de més abast.

Un repàs a la cronologia d'esdeveniments dona compte de la dimensió de la violència i de l'accelerat deteriorament de la situació al Líban. El 16 de setembre el primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, va fixar explícitament com a **objectiu oficial de la seva campanya bèl·lica el retorn segur de la població israeliana desplaçada** del nord del país des de l'octubre del 2023 –unes 68.000 persones. En els dos dies següents, el 17 i 18 de setembre, milers d'aparells de comunicació utilitzats per membres de Hezbollah –busques i *walkie-talkies*– van ser detonats de manera simultània a

Els atacs israelians al Líban van causar la mort d'un miler de persones en pocs dies i massius desplaçaments de població

tot Líban, matant desenes d'integrants de l'organització i civils i ferint centenars de persones, incloent-hi l'ambaixador iranià al Líban. Explosions similars es van produir a Síria el 17 de setembre. Centenars de milicians de Hezbollah van quedar cecs o van perdre dits de les mans com a conseqüència d'aquesta acció. Els atacs van ser atribuïts àmpliament a Israel, que –en línia amb la seva política de no reclamar l'autoria d'accions d'aquest tipus perpetrades a l'estranger– no va reivindicar la seva responsabilitat en les explosions. El mateix 18 de setembre el ministre de Defensa israelià, Yoav Gallant, va informar de l'inici d'una **"nova fase"** de la seva campanya militar a la regió que tindria com a nou centre de gravetat la frontera nord, on es destinarien noves forces i recursos. L'anunci d'enviament de tropes a la zona va encoratjar des d'aleshores les perspectives d'una nova invasió terrestre israeliana al sud de Líban.

En els dies posteriors al 17 i 18 de setembre, Israel va llançar amplis atacs aeris en zones del sud i l'est de Líban, però també en algunes àrees de Beirut. En un d'ells, el 20 de setembre, haurien mort 16 comandants de les forces d'elit de Hezbollah, Radwan. Per la seva banda, Hezbollah va disparar centenars de coets contra Israel, incloent-hi

un míssil balístic contra la seu del Mossad a Tel Aviv que va ser interceptat per Israel. Segons informacions proporcionades pel Govern libanès, només en dos dies (23 i 24 de setembre) els atacs israelians van causar la mort d'almenys 569 persones al Líban, entre elles una cinquantena de menors. **A finals de setembre la xifra ja superava el miler de persones.** L'ofensiva israeliana, la més intensa des d'octubre de 2023, va motivar expressions d'alarma de nombroses organitzacions de drets humans i agències de Nacions Unides. La missió de l'ONU al Líban, UNIFIL, **va manifestar la seva preocupació** per la seguretat de la població civil i va recordar que els atacs deliberats contra civils constitueixen una vulneració flagrant del dret internacional. Els atacs israelians també van motivar un massiu desplaçament forçat de població al Líban. En menys d'una setmana –del 23 al 27 de setembre– **més de 120.000 s'havien vist forçades a abandonar les seves llars.** A finals de setembre, el primer ministre libanès advertia que els atacs israelians podrien haver provocat ja **el desplaçament d'un milió de persones.**

Cal recordar que l'escalada en l'ofensiva israeliana sobre Líban té lloc en el context del genocidi a Gaza i l'increment de les tensions regionals en l'últim any, que entre altres desenvolupaments s'ha materialitzat en intercanvis de foc gairebé diaris entre Israel i Hezbollah (i altres grups armats, en menor mesura) al llarg de l'anomenada Línia Blava (Blue Line), la línia de separació fixada per Nacions Unides el 2000 i que opera com a frontera de facto entre Israel i Líban. Abans dels fets de setembre, aquests atacs ja havien provocat el desplaçament d'unes 112.000 persones al Líban, així com d'unes 68.000 persones al nord d'Israel. Segons estimacions, des de l'octubre del 2023 i fins al setembre del 2024 s'havien produït **més de 10.000 atacs transfronterers, dels quals la immensa majoria –més de tres quartes parts– havien sigut llançats per Israel.** La resta de les ofensives serien autoria de Hezbollah i d'organitzacions armades libaneses (Forces al-Fajr, Moviment Amal) i palestines amb presència al Líban (Brigades Qassam de Hamas i Brigades al-Quds de la Jihad Islàmica palestina) (Veure gràfic 1). L'últim informe d'UNIFIL també alertava sobre la intensitat dels intercanvis –1.500 projectils des del nord i 3.000 des del sud de la Línia Blava entre febrer i juliol– i sobre l'ús de municions com **a fòsfor blanc en territori libanès, pràctica per la qual Israel ha sigut denunciada** per organismes de drets humans. Fins abans de l'última escalada, les hostilitats havien provocat la mort de **més de 500 persones al Líban** –incloent-hi un centenar de civils– i de 23 soldats i 26 civils a Israel, segons dades d'AP. Les estimacions d'ACLED fins al 20 de setembre apuntaven a **752 morts al Líban i 33 a Israel.** A finals de setembre, la ràtio de letalitat apuntava a una **trentena de morts al Líban per cada mort a Israel.**

Hezbollah ha insistit que aturaria els seus atacs a Israel quan aquest posés fi a la seva campanya militar sobre

Gaza, **vinculant així el destí del front nord amb el del front sud.** Malgrat la dialèctica i els constants intercanvis de foc, la percepció general era que les parts mantenien l'escalada acotada geogràficament i que la selecció d'objectius –en la seva majoria militars– **indicava una certa entesa tàcita** i que s'intentava evitar una guerra oberta de gran escala. Aquesta dinàmica és la que ha canviat al setembre i, segons analistes, Israel pretén que Hezbollah renunciï a la seva exigència d'alto el foc a Gaza com a prerrequisit de la fi dels seus atacs al nord d'Israel –fins ara un objectiu no negociable per a la milícia shií– i que retiri les seves forces de la frontera, al nord del riu Litani. Després dels atacs als sistemes de comunicació i davant les perspectives d'una invasió terrestre, Nasrallah havia advertit que el sud del Líban es convertiria en una trampa mortal per a les tropes israelianes.

Hezbollah ha insistit que aturaria els seus atacs a Israel quan aquest posés fi a la seva campanya militar sobre Gaza, vinculant així el destí del front nord amb el del front sud

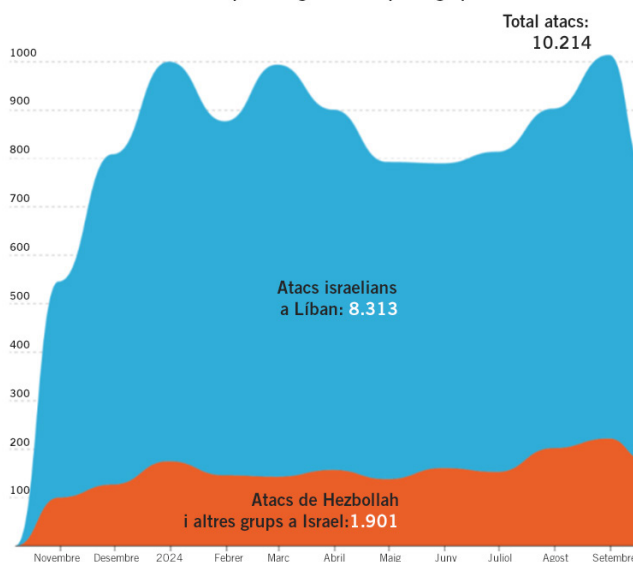
Escapçament de Hezbollah i perspectives

En aquest context, el 27 de setembre Israel va llançar un devastador atac al barri de Dahiye de Beirut, feu de Hezbollah, utilitzant bombes de fins a una tona amb capacitat per destruir búnquers. L'ofensiva va destruir diversos edificis residencials, sota un dels quals s'hauria trobat el líder del partit-milícia shií, el secretari general Hassan Nasrallah. Israel va anunciar la mort del dirigent i hores després la notícia va ser confirmada per Hezbollah. L'assassinat de qui havia sigut el màxim líder de Hezbollah durant més de tres dècades –i amb ell d'altres dirigents de l'organització– ha sigut interpretat com una demostració de força d'Israel i com

Atacs transfronterers Israel-Líban

Període: 7 d'octubre 2023 - 20 de setembre 2024

Israel ha atacat a Hezbollah quatre vegades més que el grup libanès

Font: ACLED i al-Jazeera, 20 de setembre

un fet que marca un punt d'inflexió, amb conseqüències encara imprevisibles per al futur d'Orient Mitjà. Netanyahu va assegurar que l'assassinat de Nasrallah era un pas necessari per canviar l'equilibri de poder a la regió i va advertir que Israel continuaria amb les seves ofensives. La mort de Nasrallah, de fet, no ha frenat els atacs israelians i la milícia libanesa també ha continuat llançant projectils contra Israel. Només el diumenge 29 de setembre, els atacs israelians al centre de Beirut van causar la mort d'un centenar de persones, segons fonts oficials. **Al finalitzar setembre s'informava de noves morts entre dirigents** de Hezbollah, com Ali Karaki –cap del front sud–, del comandant de Hamas al Líban, Fateh Sherif Abu el-Amin, i tres dirigents del Front Popular d'Alliberament de Palestina (FPLP), inclòs el seu cap militar. En les ofensives prèvies de setembre Israel havia donat mort a altres alts dirigents de Hezbollah, entre ells al cap de les forces d'elit de la milícia, Ibrahim Aqil, i al juliol al que era número dos de l'organització, Fuad Shukr. (Aquest últim va ser assassinat després que un atac explosiu als Alts del Golan ocupats per Israel causés la mort de 12 menors drusos, en una acció que Israel va atribuir a Hezbollah, que la milícia va negar i que alguns analistes van atribuir a una acció fallida).

Netanyahu va donar la llum verda a l'operació contra Nasrallah des de Nova York, després d'oferir un encès discurs a l'Assemblea General de les Nacions Unides en què va amenaçar Hezbollah i l'Iran. La decisió es va produir en moments en què **s'intentava avançar en un acord de cessament el foc** entre Israel i Hezbollah per un període de tres setmanes. La iniciativa, que estava sent promoguda per EUA i França, amb suport d'Alemanya, Àrabia Saudita, Austràlia, Emirats Àrabs Units, Itàlia, Japó, Qatar, Regne Unit i la Unió Europea, advertia sobre el risc d'escalada, reiterava la necessitat d'apostar per sortides diplomàtiques i subratllava la necessitat d'implementar la resolució 1701 de Nacions Unides i la 2735 que insta a un alto el foc a Gaza. En les hores prèvies a l'assassinat de Nasrallah, el Govern d'Israel havia donat a entendre que estava considerant la proposta. Després de l'atac que va acabar amb la vida del dirigent de Hezbollah –en una operació que Israel va batejar com a “Nou Ordre” – el primer ministre libanès va acusar Netanyahu de desatendre les crides internacionals a un cessament el foc. EUA va donar suport a l'acció d'Israel contra Nasrallah –Joe Biden la va qualificar com una “mesura de justícia” –, mentre que l'Iran va advertir que l'assassinat canviava les regles del joc i que la mort del líder de Hezbollah seria venjada.

Aquests desenvolupaments obren un escenari ple d'interrogants. Un d'ells és quina serà la resposta de Teheran. Observadors i analistes identifiquen diverses opcions i costos. El govern iranià podria delegar la resposta en algun dels seus proxies i evitar una confrontació

directa. Fins i tot podria pressionar Hezbollah a acceptar un cessament el foc que no depengui d'un alto el foc a Gaza, com era la seva condició fins ara. Per contra, podria optar per una resposta militar directa, sent coneixedor de les capacitats militars, tecnològiques i d'intel·ligència d'Israel que ha demostrat per penetrar a Hezbollah i, segurament, també a l'Iran. Algunes veus anticipen que un atac directe a Israel similar al d'abril en resposta a l'atac israelià contra el consolat de Damasc que fos àmpliament interceptat pels sistemes antimíssils d'Israel podria erosionar la capacitat de l'Iran de projectar-se com una potència militar i afavorir una crisi de legitimitat interna. Alguns analistes apunten que **l'assassinat de Nasrallah dificulta l'aproximació dels reformistes iranians**, inclòs el president. Segons ha transcendit, Masoud Pezeshkian considera que ha obtingut escasses respostes per atendre les peticions d'alguns actors occidentals respecte a no buscar revenja després de l'assassinat per Israel a Teheran

del líder polític de Hamas, Ismail Haniyeh, a finals de juliol (vegeu anàlisis sobre Israel-Palestina). A través d'intermediaris, el mandatari iranià hauria rebut promeses que **si Teheran no responia a l'assassinat de Haniyeh**, Israel firmaria amb acord d'alto el foc a Gaza. El president iranià estaria sota pressions de sectors de l'ala més dura del règim per demostrar el seu recolzament a l'eix de la resistència. Segons veus expertes, a nivell general, la línia dominant del règim iranià apostaria per evitar una guerra directa amb Israel –per no jugar en el terreny que

desitja Netanyahu i que arrossegaria encara més EUA–, però sense abandonar Hezbollah.

La mort de Nasrallah i d'altres alts dirigents de Hezbollah també alenteix interrogants sobre les seves conseqüències en el futur de l'organització i reflexions sobre l'impacte a llarg termini de la política d'assassinats per part d'Israel. Tot i que diversos experts coincideixen que Hezbollah s'ha vist durament afectada pels fets recents, hi ha dubtes respecte a si constituirà un cop definitiu per al grup i apunten que passarà temps abans de poder valorar els impactes. En el passat, indiquen, Israel ha causat la mort d'altres dirigents –a l'anterior líder de Hezbollah, Abbas al-Musawi el 1992 i en el cas de Hamas a fundadors com Ahmed Yassin i Abdel Aziz al Rantisi, el 2004– sense que això suposés un avantatge estratègic a llarg termini. Analistes subratllen que l'estructura organitzativa de Hezbollah asseguraria la seva continuïtat. Altres veus apunten que Hezbollah encara no ha utilitzat contra Israel els míssils més sofisticats dels seus arsenals i que un atac a Israel coordinat amb altres actors armats amb base a Síria, l'Iraq, Iemen i, eventualment també l'Iran, podria derivar en una espiral que acabaria involucrant més directament els EUA.

Després de l'assassinat de Nasrallah, i mentre continuava els seus atacs al Líban, **Israel va llançar també una sèrie**

d'ofensives aèries a Iemen en àrees controlades pels al-houthistes i infraestructures clau, com els ports de Hodeidah i Ras Issa, plantes elèctriques i de combustible. Els al-houthistes, que durant mesos han llançat atacs contra objectius israelians i vaixells internacionals al Mar Roig, havien llançat el dia previ un míssil contra l'aeroport de Ben Gurion en moments en què Netanyahu tornava des de Nova York. Al juliol, Israel també va atacar Iemen després que els al-houthistes van aconseguir sortejar les defenses antiaèries israelianes i assolir Tel Aviv. Al tancament d'aquesta edició, Israel havia iniciat una operació terrestre en localitats frontereres dins de Líban que descrivia com a “limitada” i “localitzada”. Hores després, l'Iran va llançar un atac amb míssils balístics sobre Israel. Teheran va justificar la seva acció com un acte d'autodefensa, vinculant-lo a atacs previs d'Israel i a les seves accions a Gaza i Líban. El **ministre d'Exteriors** iranià va assegurar que havien exercit contenció durant dos mesos per donar espai a una treva a Gaza, que només havien atacat objectius de seguretat i militars i que donaven la seva acció per conclosa llevat que Israel decidís escalar la situació.

En paral·lel a aquests esdeveniments, altres veus venen assenyalant altres àmbits de preocupació, com les

repercussions de la violència en la població civil i en els fràgils equilibris interns de Líban, que ve afrontant una situació extremadament complexa des d'abans d'aquests últims esdeveniments i abans també de l'increment de les hostilitats des d'octubre de 2023. Cal recordar que Líban ha estat sense president per quasi dos anys i que després de dos anys de les eleccions legislatives el govern libanès continua sent un de provisional, “en funcions”. Un altre dels aspectes que requereix **especial atenció és el de la població que ha hagut de fugir de les seves llars, incloent-hi la població refugiada siriana, desplaçada una vegada més** per la nova onada de violència i hostilitats. Part de la població afectada ha optat per tornar al seu país, malgrat la fragilitat de la situació siriana, la persistència del conflicte armat i les perspectives de detenció i/o reclutament forçat. Segons dades d'ACNUR, en pocs dies i fins a finals de setembre més d'11.000 persones havien creuat la frontera cap a Síria, de les quals 70% eren de nacionalitat siriana i un terç d'origen libanès. Sirians i sirianes que han optat per continuar al Líban han denunciat un tracte discriminatori respecte als libanesos. Això, en un context en què en els últims anys s'han vingut incrementant els discursos xenòfobs contra la població refugiada siriana, especialment després de l'empitjorament de la situació econòmica al Líban des del 2019.

Vera Grabe, cap de la delegació del Govern en les negociacions amb l'ELN. Font: Missió de Verificació de l'ONU a Colòmbia.

COLÒMBIA

Les negociacions entre el Govern i l'ELN travessen la crisi més greu des del seu inici

Les negociacions de pau entre el Govern colombià i el grup armat ELN **travessen un moment de greu crisi** després que el Govern de Gustavo Petro decidís suspendre el diàleg amb el grup insurgent el 18 de setembre, després d'un atemptat al departament d'Arauca dut a terme pel grup armat. La suspensió de les negociacions i la ruptura de l'alto el foc acordat per les parts ha generat un escenari incert sobre el futur del procés i els impactes que aquesta crisi pugui tenir en altres processos de diàleg actius al país. **L'atac contra una base militar** va causar la mort de dos soldats i en va ferir 27, diversos d'ells de gravetat i va tenir lloc amb posterioritat a altres atacs armats per part de la guerrilla, fonamentalment contra infraestructura petrolera. L'atac d'Arauca va escenificar la ruptura de l'acord d'alto el foc, la vigència del qual fins al 3 d'agost després d'un any actiu, no havia sigut renovada després de diversos mesos de crisi en les converses de pau entre Govern i ELN. L'anunci de suspensió no comporta la ruptura definitiva de les negociacions, com ha assenyalat el Govern, però sí que suposa un seriós revés per al procés i la culminació de múltiples episodis de crisi que han debilitat el procés negociador. El Govern colombià va assenyalat que la represa del procés depenia que l'ELN fes "una manifestació inequívoca de la seva voluntat de pau". Mitjançant aquest gest el Govern colombià ha pretès

donar un cop d'autoritat en un procés que en els últims mesos havia travessat serioses dificultats i moments de crisi. Les negociacions estaven congelades des del mes de maig sense que les parts haguessin dut a terme reunions i l'alto el foc estava suspès des del dia 3 d'agost, tot i que l'ELN havia assenyalat que establia un període de 20 dies amb posterioritat a aquesta data perquè es complís la seva exigència de ser retirat de la llista de Grups Armats Organitzats.

Amb anterioritat al fet que finalitzés la vigència de l'alto el foc, tant Nacions Unides com l'Església Catòlica havien fet una crida a les parts a prorrogar-lo per unes setmanes per donar temps a acordar una solució a la crisi. **Si bé el Govern va respondre de forma positiva a aquesta petició, l'ELN va rebutjar canviar la seva posició mentre no es produís el canvi respecte a la seva qualificació com a Grup Armat Organitzat (GAO).** L'ELN va assenyalat que el Govern havia d'haver emès un decret el juny del 2023 retirant el grup d'aquest llistat. Respecte a aquesta qüestió, la cap de la delegació negociadora governamental, Vera Grabe, va assenyalat que es tractava d'un assumpte que estava sobre la taula, de la mateixa manera que altres punts de l'agenda, però que no es podia resoldre mitjançant un ultimàtum. Es tracta d'una qüestió sensible, ja que

la classificació com a GAO estableix el nivell de força letal que el DIH permet utilitzar contra aquests grups. A mitjans d'agost, la delegació negociadora governamental va fer arribar a l'ELN una proposta confidencial elaborada pel president colombià, Gustavo Petro, per reactivar el diàleg, que posteriorment va ser revelada pel mateix mandatari, assenyalant que se'ls va plantejar "viabilitzar la proposta sobre reforma econòmica que es va acordar amb l'ELN, que es va signar com a primer punt d'acord, amb l'empresariat del país i el moviment social de Colòmbia per discutir els mecanismes de la seva implementació", segons va declarar el mateix president a la xarxa X. Aquesta proposta va ser rebutjada pel grup.

Les raons de la crisi

L'agudització de la crisi en les negociacions es va produir com a conseqüència de l'inici al març de converses entre el Govern i el Front Comú del Sud, estructura de l'ELN a Nariño. Originàriament, aquest diàleg es va produir sota el format de diàlegs regionals de pau, amb la participació tant del Govern colombià com de les autoritats del departament de Nariño. Al maig Comú del Sur va anunciar la seva separació de l'ELN i van demanar al Govern que es formalitzés el diàleg i des del Comissionat de Pau es va assenyalar que el grup complia els requisits per ser considerats com a GAO. Aquest diàleg va ser rebutjat per l'ELN i la seva delegació en les negociacions de pau amb el Govern, que va assenyalar que es tractava d'un diàleg amb infiltrats del Govern, negant la legitimitat del procés. El diàleg amb Comú del Sur s'ha d'emmarcar en la proposta del governador de Nariño de territorialització de la pau, a través de diàlegs amb diferents grups desplegats en els territoris amb un enfocament que prioritzi el context local. Aquesta proposta s'emmarca al seu torn en els plantejaments de la política de pau total del Govern de Gustavo Petro, que busca el diàleg mitjançant diferents fórmules, amb els diferents actors armats que operen al país, a través del diàleg polític o d'altres d'accés a la justícia per als grups vinculats a activitats criminals. L'anunci del diàleg va ser considerat un afront per part de l'ELN i en els mesos posteriors va desembocar en el congelament dels diàlegs i finalment en la seva suspensió. En paral·lel, es va produir la desvinculació de Comú del Sur de l'estructura de l'ELN. En els mesos posteriors, el diàleg amb aquesta dissidència de l'ELN ha avançat i s'ha formalitzat amb l'acord sobre una agenda negociadora basada en tres punts: disminució de la violència, transformació territorial i reintegració dels combatents de Comú del Sur a la vida civil. Aquest procés ha posat de manifest el complex joc d'equilibris entre els diferents diàlegs oberts de manera simultània al país i com les relacions entre els

L'agudització de la crisi en les negociacions es va produir com a conseqüència de l'inici al març de converses entre el Govern i el Front Comú del Sud, estructura de l'ELN a Nariño

En paral·lel al diàleg amb l'ELN, el Govern manté actius diàlegs de diferent signe amb diferents grups armats

diferents actors armats poden afectar, obstaculitzar i fins i tot fer descarrilar els esforços de pau del Govern.

Les negociacions, una cursa d'obstacles

La crisi actual del procés de pau no és la primera, sinó que s'inscriu en la complexa trajectòria del diàleg entre el Govern i l'ELN, que s'havia reprès el 2022, en el marc de la política de pau total adoptada per l'Executiu de Petro

després de la seva victòria electoral aquell mateix any. Durant els mesos següents es van dur a terme diversos cicles de negociació en diferents països com Mèxic, Veneçuela i Cuba. El maig del 2023 es va acordar un cessament al foc de caràcter bilateral, pactat per un període inicial de sis mesos i la vigència del qual es va iniciar el 3 d'agost d'aquell any. Sis mesos després de l'inici del cessament al foc, el Govern de Colòmbia i l'ELN van pactar prorrogar per 180 dies l'acord. No obstant això, en els mesos posteriors a aquest pacte de prolongació del cessament de la violència, el procés de pau va travessar diferents moments de crisi que van portar

que finalment les parts no aconseguissin consensuar una nova pròrroga del cessament de les hostilitats. Després d'un començament positiu en què es van produir avenços i acords, les negociacions es van veure obstaculitzades en diversos moments. El primer episodi de crisi important va ser el que va tenir lloc l'octubre del 2023 quan l'ELN va segrestar els pares del futbolista internacional Luis Díaz, mantenint el pare segrestat durant 12 dies, un fet que va provocar un greu augment de la tensió en les negociacions. Si bé l'alliberament de Luis Manuel Díaz al novembre va permetre la represa de les negociacions a Mèxic i que s'assolissin diversos acords, posteriorment es van produir diversos episodis de tensió nous. Cal destacar que després de l'alliberament del pare del futbolista, ELN i Govern van aconseguir un acord sobre la suspensió dels segrestos amb finalitats d'extorsió –retencions amb finalitats econòmiques, segons l'ELN–, així com continuar treballant per crear les condicions per perllongar l'alto el foc.

Cal assenyalar que en paral·lel al diàleg amb l'ELN, el Govern manté actius diàlegs de diferent signe amb diferents grups armats. Aquests processos tampoc estan exempts de dificultats, com és el cas del procés iniciat amb l'Estat Major Central, grup escindit originàriament de les FARC i que al seu torn s'ha tornat a dividir entre els qui es mostren contraris a un procés de pau amb el Govern, liderats per Iván Mordisco, i els qui es mantenen a la taula, sota el comandament de Calarcá Córdoba. En el cas dels fronts liderats per Iván Mordisco, el Govern està duent a terme una ofensiva contra el grup armat després de la ruptura de l'alto el foc. D'altra banda,

es preveu un segon cicle de negociacions amb el grup armat Segunda Marquetalia, una altra dissidència de les FARC, amb qui les negociacions estarien avançant.

El suport de la societat civil i la comunitat internacional al procés de pau

Si bé el procés de pau travessa un moment crític, diferents actors de la societat colombiana van mostrar el seu suport al diàleg i van fer crides a les parts a reprendre les converses i assolir un acord que posi fi al conflicte armat. En un comunicat públic, la Cimera Nacional de Dones i Pau, integrada per les organitzacions Aliança Iniciativa

de Dones Colòmbianes per la Pau, Associació Nacional de Dones Camperoles, Negres i Indígenes de Colòmbia, Casa de la Dona, Col·lectiu de Pensament i Acció “Dones, Pau i Seguretat”, Conferència Nacional d'Organitzacions Afrocolombianes, Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat, Dones per la Pau i Ruta Pacífica de les Dones, va fer una crida a les parts perquè reprenguessin el diàleg i van exigir un cessament immediat de la violència contra la població civil. Aquesta crida se suma a la que va fer la Conferència Episcopal colombiana i diverses diòcesis involucrades en el monitoratge de l'alto el foc. Altres múltiples organitzacions socials van fer també crides a la represa de l'alto el foc i les negociacions.

Professora en una aula destrossada pels bombardejos a Ucraïna. Font: [Save the Children/Anstasiia Zahoskina](#)

RÚSSIA – UCRAÏNA

Escalada de violència i noves crides a negociacions

En els últims mesos s'ha produït una escalada de la guerra entre Rússia i Ucraïna de la mà de la pressió militar russa a la província de Donetsk; la incursió ucraïnesa a la regió russa de Kursk, amb presa de territori; i nous passos cap a una major militarització. En relació a l'est ucraïnès, les forces russes van intensificar la seva ofensiva a Donetsk, prenent diverses localitats i avançant en direcció a Pokrovsk. Fonts militars ucraïneses [assenyalaven al diari Financial Times](#) el marcat increment de víctimes militars i el risc que el probable assetjament a Pokrovsk es converteixi en un nou [Bajmut](#) (en referència a la batalla entre el 2022 i el 2023 sobre aquesta localitat de Donetsk, que va causar desenes de milers de víctimes). Pokrovsk és considerat un nucli estratègic que connecta amb altres localitats de Donetsk encara sota control d'Ucraïna (Kostiantynivka, Druzhkivka, Kramatorsk, Sloviansk). La major part de la població de Pokrovsk i l'annexa Mirnograd va ser evacuada a l'agost, tot i que [uns 18.000 habitants](#) romanien al lloc. Al front de l'est, les forces russes van avançar també cap a Toretsk i Chasiv Yar i van intensificar l'assetjament a Vugledar.

D'altra banda, l'ofensiva militar va continuar també en altres zones de l'est, amb un increment de les hostilitats

a la regió de Jàrkov, amb 712 episodis d'enfrontaments armats entre l'1 de juliol i el 20 de setembre segons el [recompte d'ACLED](#), enfront dels 468 registrats en el mateix període del trimestre anterior. Pel que fa al sud, ACLED va comptabilitzar 106 episodis d'enfrontaments armats a la regió de Jerson i altres 226 a la regió de Zaporíia entre l'1 de juliol i 20 de setembre. En el conjunt d'Ucraïna, en aquest període es van produir 7.630 episodis d'"explosions i violència remota" i 4.197 de "combats" (3.950 i 2.445 respectivament en el mateix període del trimestre anterior), segons ACLED. Només al setembre es van produir deu onades d'atacs aeris russos amb míssils i drons contra la capital. D'altra banda, Ucraïna va llançar nous [atacs amb drons](#) contra Rússia, com els del 10 de setembre contra la regió de Moscou.

Així mateix, es van produir atacs aeris amb greus balanços de víctimes civils i danys en infraestructura civil. Entre ells, el 26 i 27 d'agost Rússia va llançar una ona d'atacs amb drons i míssils en múltiples punts del país, que van causar unes 50 víctimes mortals civils. Almenys altres nou persones van morir i 97 van resultar ferides (22 d'elles menors) en atacs aeris el 30 d'agost a la ciutat de Jàrkov (segona major ciutat del país), incloent contra un edifici

residencial i una zona de jocs. També a Jàrkov, almenys **47 civils van ser ferits**, incloent-hi cinc menors, en un atac rus amb míssils l'1 de setembre contra infraestructura civil (centre comercial, complex d'esdeveniments, edificis residencials). Un atac contra una acadèmia militar –i un hospital proper– va matar 58 persones i va causar més de 300 ferits, incloent militars i civils, a Poltava (centre) el 3 de setembre. A Leòpolis (oest), set civils van morir, incloent-hi tres menors, i altres 64 persones van resultar ferides en un atac de Rússia amb míssils contra la ciutat el 4 de setembre. Van ser molts altres els atacs de Rússia en el període fins a finals de setembre. Paral·lelament, diferents atacs ucraïnesos també van causar víctimes civils, com 11 ferits en un atac aeri contra el districte de Petrovski (Donetsk) i danys en edificis civils (centre comercial, hospital, edifici residencial, entre d'altres). Altres cinc persones van morir i 46 van resultar ferides en atacs aeris d'Ucraïna contra Bolgorod (sud-oest de Rússia) el 30 d'agost.

La invasió a Kursk, un altre focus d'escalada

La intensificació de la violència en els últims mesos es va produir també de la mà de l'ofensiva militar terrestre d'Ucraïna contra la província russa de Kursk, iniciada el 6 d'agost. El comandant en cap de l'Exèrcit d'Ucraïna, **Oleksandr Sirski, va assenyalar** que la invasió perseguia evitar el llançament d'una nova ofensiva russa des de Kursk, desviar tropes russes d'altres zones, establir una àrea de seguretat, prendre presoners de guerra i pujar la moral dels soldats ucraïnesos. No obstant, **segons anàlisis**, malgrat l'ofensiva Rússia no va reduir les seves tropes a Donetsk, sinó que les va traslladar des d'altres posicions i, en paral·lel, va intensificar la seva ofensiva a Donetsk. A un mes de l'inici de la invasió a Kursk, Ucraïna controlava 1.300 quilòmetres quadrats. Rússia va xifrar en 130.000 els residents russos de la regió desplaçats per la invasió ucraïnesa, mentre diversos milers romanien a les localitats preses per Ucraïna. A finals d'agost la xifra de soldats russos fets **presoners de guerra a Kursk** era de 600, segons Ucraïna. Part d'aquests soldats van ser alliberats en un intercanvi de presos militars el 14 de setembre (103 de cada bàndol). En el marc de l'ofensiva ucraïnesa a Kursk 56 civils russos van morir i altres 266 van resultar ferits des del seu inici i fins al 20 de setembre, segons el **Ministeri d'Exteriors rus**.

Al setembre, Zelenski va emmarcar l'ofensiva a Kursk com a part integral del seu anomenat "Pla de la Victòria", amb el qual busca enfortir la posició d'Ucraïna per avançar cap a una fi de la guerra i "forçar" Rússia a negociacions. Un dels objectius d'Ucraïna en aquest pla seria retenir aquestes àrees a Kursk i intercanviar-les en futures negociacions per territori d'Ucraïna ocupats per Rússia.

Alerten sobre la disminució de fons per a ajuda humanitària a Ucraïna, en contrast amb el suport militar

Escalada militarista i amenaça nuclear

En el tercer trimestre de l'any es van donar nous passos de militarització. Entre d'altres, el president rus va donar **ordre d'augmentar** les files de l'Exèrcit rus en 180.000 nous efectius, fins a arribar a un volum de tropes d'1,5 milions de membres (i 2,4 del conjunt de personal militar). Es tracta de la tercera ordre d'ampliació de l'Exèrcit des de l'inici de la invasió, a les quals se suma la mobilització parcial llançada el setembre del 2022. D'altra banda, un focus de tensió va ser la qüestió de la demanda d'Ucraïna als seus aliats occidentals d'autorització d'ús d'armament de llarg abast contra Rússia dins de territori rus, com els míssils ATACMS (EUA) o els míssils Storm Shadow/SCALP (franco-britànics i amb tecnologia estatunidenca). La possibilitat d'una llum verda va generar una escalada retòrica a Rússia. El president rus va advertir que en cas d'una autorització en aquesta línia, Moscou passaria a considerar que els països de l'OTAN estan en guerra amb Rússia i que prendria mesures en resposta. A més, va anunciar **l'expansió de la doctrina nuclear** del país. A finals de setembre els països aliats d'Ucraïna no havien autoritzat l'ús dels seus sistemes de míssils de llarg abast contra territori rus.

En l'àmbit de suport extern a Ucraïna, la Comissió Europea va anunciar al setembre que donarà a Ucraïna un préstec de 35.000 milions d'euros com a part d'un pla del G7 de facilitar 45.000 milions d'euros i que es preveuen pagar amb els beneficis dels actius de Rússia que van ser congelats per les sancions internacionals. D'acord amb la UE, serà Ucraïna la que decideixi com usar aquests fons. Zelenski va avançar que bona part d'aquesta ajuda s'utilitzarà per **ampliar la seva indústria militar**. Al seu torn, EUA va anunciar al setembre un nou paquet de **375 milions de dòlars en suport militar**, incloses municions de ràim.

Crisi humanitària

En contrast amb els fons per a suport militar, **Caritas Europa** va advertir al juny que el finançament per a ajuda humanitària a Ucraïna estava disminuint de manera alarmant. Aquesta organització va alertar que donants com la UE, Alemanya i Regne Unit havien ja anunciat "retallades dramàtiques de pressupost" en aquest àmbit. Caritas Europa va assenyalar que els fons del Humanitarian Implementation Plan previstos per a 2024 per a Ucraïna eren de 88,5 milions, en contrast amb els 335,4 milions de 2023.

En paral·lel, OCHA va remarcar en el seu informe del 17 de setembre que dels 3.100 milions de dòlars requerits per al Pla de Resposta Humanitària d'Ucraïna, s'havien

rebut 1.400 milions (45,2%). Segons les dades d'OCHA, a més dels 14,6 milions de persones en situació de necessitat de suport humanitari, 3,67 milions de persones estaven desplaçades internes al país i altres 6,2 seguien refugiades en països d'Europa.

En el seu informe d'actualització del 20 de setembre, **OCHA va alertar del deteriorament** de la situació humanitària en les comunitats en la línia de front, amb greus impactes en edificis d'habitatges, centres educatius, hospitals, comerços i altres infraestructures de serveis. Per la seva banda, **UNICEF va alertar** també de la necessitat de fons humanitaris per mantenir serveis bàsics clau per a la infància i va avisar que les disruptions d'energia aquest proper hivern tindrien greus impactes en la salut física i mental de nens i nenes i en la seva educació i podrien portar a tancar escoles i afectar l'educació online per a 1,7 milions de menors.

Perspectives complexes de negociació

Des de la **cimera suïssa per la pau** a Ucraïna de juny, en els mesos següents s'han produït gestions diplomàtiques i pronunciaments de diversos actors, amb perspectives incertes. Ucraïna va anunciar el seu "Pla de la Victòria" que va presentar al setembre als EUA al president i vicepresidenta dels EUA –i candidata demòcrata a les eleccions presidencials– i a l'expresident i candidat republicà, Donald Trump, així com al Congrés estatunidenc i líders del G7, en el marc del viatge del president ucraïnès als EUA per participar en l'Assemblea General de l'ONU. Segons Zelenski, el pla estaria encaminat a enfortir Ucraïna i "forçar" Rússia a la taula negociadora en termes acceptables per a Kyiv. El president ucraïnès també va presentar la proposta com un pont a la següent cimera de pau proposada per al novembre, així com un pla a implementar abans de final d'any –amb l'objectiu de recaptar el màxim de suports possibles abans de la sortida de Joe Biden de la Casa Blanca. Segons el cap de l'Oficina del President, Andrii Yermak, amb el Pla de la Victòria Ucraïna busca generar les condicions que permetin la implementació pràctica de l'anomenada Fórmula de Pau –el pla elaborat per Kyiv a finals del 2022 amb els termes d'Ucraïna per a la finalització de la guerra, rebutjat per Rússia. Així mateix, Zelenski va descartar una finalització de la guerra que congeli el conflicte.

Encara sense que hagin transcendit els detalls específics, segons el diari Financial Times, el "Pla de la Victòria" tindria **quatre punts**, incloent-hi més garanties de seguretat per a Ucraïna –semblants a la defensa mútua que atorga l'OTAN–, l'operació militar d'Ucraïna a Kursk (Rússia), demandes de sistemes d'armament i el desenvolupament conjunt de l'economia d'Ucraïna amb els seus aliats internacionals. Mitjans van informar que el

pla incloïa l'aspiració d'entrada a l'OTAN –una invitació d'entrada a l'OTAN, segons Yermak. No obstant això, en la seva **cimera de juliol** l'OTAN va evitar de nou emetre una invitació ni va marcar calendaris, supeditant-lo a que els països aliats hi estiguin d'acord i es compleixin les condicions, tot i que sí que va assenyalar "un camí irreversible" d'Ucraïna cap a l'OTAN.

Ucraïna va reclamar suports per enfortir-se i "forçar" Rússia a negociar

En aquests últims mesos es van produir altres noves crides al diàleg i oferiments de facilitació. Davant el Consell de Seguretat de l'ONU, el **secretari general de l'ONU** va cridar a majors esforços diplomàtics encaminats a la pau a Ucraïna i va reafirmar la disposició de l'ONU a donar suport a aquests esforços. Al juliol el Ministre d'Exteriors turc, Hakan Fidan, va proposar l'establiment d'una "**plataforma de pau**" per promoure la finalització del conflicte, prevenir una major polarització, aconseguir alta participació i prioritzar la diplomàcia. El portaveu del Kremlin, Dimitri Peskov, va expressar **suport a la proposta**. Turquia va tornar a oferir-se al juliol com a actor facilitador per a la recerca d'una sortida al conflicte, mentre **Rússia va descartar** aquesta opció. Al setembre, en paral·lel a l'Assemblea General de l'ONU, Zelenski i el president turc, Recep Tayyip Erdogan, i les seves delegacions, van mantenir una **reunió a porta tancada** en la qual van abordar la situació de la guerra i els esforços de pau.

Altres moviments registrats durant el trimestre van incloure la visita al juliol a Kyiv per primera vegada des de l'inici de la invasió del primer ministre hongarès, Viktor Orbán. Zelenski va rebutjar la **proposta d'Orbán** de considerar primer un alto el foc amb el qual empènyer posteriors converses de pau. Orbán també va viatjar posteriorment a Moscou i Pequín, visites que va qualificar com a "**missió de pau**". Les seves reunions, realitzades ostentant la presidència rotatòria hongaresa del Consell de la UE, van desencadenar crítiques de líders de la UE, com la presidenta de la Comissió Europea, que van negar que tingués un mandat de la UE per negociar amb Rússia i li van exigir rendició de comptes. En informes remesos a òrgans i líders de la UE sobre els seus viatges, **Orbán va assenyalar** que Rússia i la Xina preveuen que hi haurà noves converses de pau entre Moscou i Kyiv abans de final d'any i va defensar que la UE hauria de llançar una iniciativa de pau. D'altra banda, Narendra Damodardas Modi, primer ministre indi, es va reunir amb Zelenski a Kyiv al juny –sent la primera visita al país d'un cap de govern indi–, precedida d'una reunió amb Putin a Moscou al juliol. Modi va afirmar la disposició d'Índia a contribuir activament a la recerca de la pau. Va transcendir que **Índia havia acceptat traslladar** un missatge procedent de Putin a Zelenski. Altres pronunciaments van incloure declaracions el setembre del president txec, Petr Pavel, al New York Times **cridant Ucraïna a un enfocament pragmàtic** i realista sobre els seus objectius territorials.

ÀFRICA

ERITREA – ETIÒPIA (TIGRÉ): Tigré revela contactes entre representants d'aquesta regió etiòp i d'Eritrea facilitats per EAU

ETIÒPIA – SOMÀLIA: Continuen les converses entre tots dos països per resoldre la crisi provocada pel memoràndum entre Etiòpia i Somalilàndia

MALÍ: Crisi diplomàtica amb Ucraïna després d'emboscada rebel contra forces de seguretat malianes i membres del grup Wagner

RDC (EST) – RWANDA: Persisteix la violència malgrat els intents d'establir un alto el foc

RDC (EST) – RWANDA – UGANDA: El Grup d'Experts de RDC confirma la presència de Rwanda en territori congolès i la col·laboració d'Uganda amb el M23

RWANDA: Paul Kagame obté el 99% dels vots en les eleccions presidencials

SAHEL OCCIDENTAL: Es deteriora la situació de seguretat a la regió enmig de la reconfiguració de les aliances diplomàtiques i de seguretat

SUDAN: Fracassa un nou intent de converses de pau per resoldre la crisi

SUDAN DEL SUD: El Govern transicional suspèn les eleccions presidencials mentre es compliquen les negociacions de pau de Nairobi

ERITREA – ETIÒPIA (TIGRÉ)

Tigré revela contactes entre representants d'aquesta regió etiòp i d'Eritrea facilitats per EAU

El líder del Front d'Alliberament Popular de Tigray (TPLF), Debretsion Gebremichael, revela la celebració de diverses rondes de contacte no públiques entre representants de Tigré i del Govern d'Eritrea iniciades sis mesos enrere a Dubái, capital d'EAU. Segons Debretsion, el president de l'Administració Regional Interina (IRA, per les seves sigles en anglès) de Tigré, Getachew Reda, representava el TPLF a Dubái. Sense indicar llocs ni dates, Debretsion va destacar que s'havien celebrat diverses reunions després de la trobada inicial a Dubái, amb el beneplàcit del Comitè Executiu del TPLF. A més, va revelar que l'objectiu d'aquestes reunions era crear un ambient propici de cara a promoure la confiança i la construcció de la pau entre ambdues parts i que han tingut resultats positius, principalment pel que fa a les greus vulneracions dels drets humans comeses per les Forces Armades eritrees, entre les quals destaca el segrest de població civil de Tigré, el saqueig de propietats i altres activitats en el marc de la seva presència a la regió en suport de les Forces Armades etiòps. En aquest sentit, l'objectiu del TPLF ha estat contribuir a la millora de les relacions amb els seus veïns, entre els quals s'inclou les milícies Fano de la comunitat amhara i el Govern eritreu, segons ha destacat Debretsion, i sota aquest principi, aquestes reunions es van celebrar amb el coneixement del primer ministre etiòp, Abiy Ahmed. Tanmateix, els governs eritreu i etiòp no han confirmat l'existència d'aquestes reunions.

En paral·lel, el Departament d'Estat d'EUA ha anunciat la visita a Etiòpia en el marc d'una gira a diversos països

entre el 3 i el 13 de setembre del seu enviat especial per al Corn d'Àfrica, Mike Hammer, per revisar la implementació de l'acord de Pretòria, i ha manifestat el seu compromís a continuar donant suport a Etiòpia i a l'administració interina de Tigré per assolir una pau duradora, incloent-hi un procés de desarmament, desmobilització i reintegració d'ex-combatents, el retorn de la població desplaçada així com un procés de rendició de comptes i de justícia transicional. El Departament d'Estat també va assenyalar que Hammer es reunirà amb altres representants etiòps per promoure esforços que contribueixin al diàleg i la fi de la violència a les regions d'Amhara i Oromia. El novembre del 2022, el Govern etiòp i el TPLF van signar l'Acord de Cessament d'Hostilitats a Pretòria (Sud-àfrica) amb la facilitació de la UA, que incloïa la fi de les hostilitats i la retirada de les tropes eritrees i d'altres milícies etiòps aliades de les Forces Armades etiòps, tot i que part de les tropes eritrees han romàs a la regió.

No obstant, la gradual millora de les relacions entre Eritrea i la regió etiòp de Tigré no ha tingut el seu reflex en la crisi entre Eritrea i Etiòpia –que van firmar un acord de pau el 2018– que continua escalant, com es va evidenciar a principis de setembre amb el tancament de la línia aèria que connectava les capitals Asmara i Addis Abeba. L'obertura d'aquesta línia de la companyia Ethiopian Airlines (EA) –la primera línia comercial que connectava Eritrea i Etiòpia en 20 anys després de la signatura de l'acord de pau el 2018–, va ser vista com un dels exemples que evidenciaven l'inici del procés de reconciliació entre tots dos. Al juliol el Govern eritreu va anunciar que no permetria que aquesta companyia operés a Eritrea en els pròxims mesos, i EA va decidir suspendre la línia el 3 de setembre adduint “condicions operatives difícils” alienes a la seva voluntat.

Continuen les converses entre tots dos països per resoldre la crisi provocada pel memoràndum entre Etiòpia i Somalilàndia

Les tensions i contactes diplomàtics entre Etiòpia i Somàlia relatius a la crisi provocada pel memoràndum d'entesa assolit entre Etiòpia i Somalilàndia continuen. Després de la celebració de la **primera ronda de contactes al juliol** entre Etiòpia i Somàlia facilitades per Türkiye, **entre el 12 i el 13 d'agost es va celebrar la segona ronda** de contactes indirectes a Ankara entre el Ministre de Relacions Exteriors somali Ahmed Moalim Fiqi i el seu homòleg etiòp Taye Atske Selassie. Tot i que van sorgir informes d'avenços positius, les discussions van acabar sense acord, ja que tant Somàlia com Etiòpia es van aferrar a les seves posicions respecte a l'acord entre les autoritats etiòps i les de Somalilàndia anunciat al gener. En aquest acord, l'autoproclamada República de Somalilàndia va acordar arrendar part de la seva costa a Etiòpia a canvi que Addis Abeba li donés el seu reconeixement internacional.

El ministre d'Afers Exteriors turc, Hakan Fidan, va dir en una conferència de premsa posterior a la segona ronda de converses que el nombre de temes discutits havia augmentat significativament respecte a la primera ronda i que ara hi havia “convergència en alguns principis importants”. Per la seva banda, el ministre d'Exteriors somali va confirmar que s'havien aconseguit avenços i que el Govern de Mogadiscio estava buscant un resultat d'acord amb el dret internacional i la Convenció de les Nacions Unides sobre el Dret del Mar.

Türkiye manté estrets vincles amb Etiòpia i Somàlia, entrena les forces de seguretat somalis i els proporciona assistència per al desenvolupament a canvi d'un punt de suport en una important ruta marítima mundial. Els seus esforços per resoldre la disputa van començar després que el primer ministre etiòp, Abiy Ahmed, visités Ankara al maig i li demanés la seva intervenció, segons una font diplomàtica turca. Immediatament després de les converses, el 14 d'agost, el president de Somàlia va viatjar a Egipte per firmar un **acord de cooperació en matèria de defensa**, en senyal dels continus intents del Govern de reforçar el suport internacional. Posteriorment, el 27 d'agost, El Cairo va lliurar equip militar a Mogadiscio, cosa que va provocar crítiques d'Addis Abeba. Mentrestant, a finals d'agost, el Govern somali va començar a pressionar les empreses, incloses les aerolínies i les companyies de remeses, perquè deixessin de fer servir el nom de Somalilàndia. Per complicar encara més la situació, el Ministre d'Exteriors de Somàlia, Ahmed Moalim Fiqi, el 12 de setembre **va declarar que “l'opció de tenir contactes amb els rebels armats a Etiòpia, o amb els rebels que lluiten contra el règim etiòp, segueix oberta per a Somàlia”**. Tot i això, va aclarir que aquesta opció encara no s'ha considerat.

Somàlia i Etiòpia van acordar la celebració d'una tercera ronda de contactes que començaria el 17 de setembre,

tot i que finalment va ser **posposada a causa de conflictes de programació amb l'Assemblea General de l'ONU** i que el temps disponible per preparar les converses era massa ajustat. Si bé no s'havia fixat una nova data per a les converses, s'esperava la seva represa després de la conclusió de l'Assemblea General de l'ONU. L'ajornament es va produir enmig d'un augment de les tensions regionals, després dels informes que Egipte havia enviat oficials militars i equip pesant a Somàlia. Els informes dels mitjans han suggerit que aquesta mesura podria implicar fins a 10.000 soldats egipcis, cosa que també va desencadenar veus contràries a Somàlia. En resposta, el Govern etiòp va emetre una advertència, afirmant que la transició de la Missió de Transició de la UA a Somàlia (ATMIS) a una nova missió de suport a la pau està “plagada de perills” per a la regió. Aquesta missió compta amb participació militar etiòp.

MALÍ

Crisi diplomàtica amb Ucraïna després d'una emboscada rebel contra forces de seguretat malianes i membres del Grup Wagner

A finals de juliol es va produir un incident al nord de Malí que va provocar una crisi diplomàtica amb Ucraïna. Entre els dies 25 i 28 de juliol va tenir lloc a Tinzaouatène, prop de la frontera amb Algèria, al nord de Malí, una emboscada protagonitzada per rebels tuareg i Jama'a Nusrat ul-Islam wa al-Muslimin (JNIM), vinculat amb al-Qaeda, contra forces malianes recolzades per membres de la companyia privada de seguretat russa, Grup Wagner. L'emboscada, segons van anunciar els rebels de l'aliança Marc Estratègic per a la Defensa del Poble d'Azawad (CSP-DPA), **es va saldar amb almenys 84 membres de Wagner i 47 soldats malians morts, provocant al seu torn desenes de ferits**. La coalició rebel va informar que va utilitzar armes pesades, avions no tripulats i suïcides en la seva emboscada. Després de dies de versions contradictòries d'allò ocorregut, **Wagner va admetre** que 80 mercenaris i soldats malians van morir en l'atac, inclòs un comandant rus. Després de l'incident, Andriy Yusov, portaveu de l'agència d'espionatge militar d'Ucraïna (GUR), **va declarar** que “els rebels van rebre informació necessària, i no només informació, que va permetre una operació militar exitosa contra els criminals de guerra russos”. Aquestes declaracions van provocar que la Junta Militar de **Malí trenqués relacions diplomàtiques amb Ucraïna** i, posteriorment, fes el mateix la **junta militar de Níger**, acusant Ucraïna de donar suport als grups involucrats en els combats a Malí. Ucraïna **va negar qualsevol participació** en els combats al nord de Malí i va descriure la decisió de Malí i Níger de trencar relacions diplomàtiques per l'incident com a “miop i precipitada”. El 19 d'agost l'Aliança d'Estats del Sahel (AES) **va demanar al Consell de Seguretat de l'ONU prendre mesures** adequades contra el que va qualificar d'“accions subversives” per part d'Ucraïna, acusant-la de donar suport al terrorisme internacional al Sahel.

RDC (EST) – RWANDA

Persisteix la violència malgrat els intents d'establir un alto el foc

Persisteixen els enfrontaments malgrat els intents d'establir un alto el foc entre les Forces Armades i les milícies aliades locals denominades Wazalendo i el grup armat M23 i Rwanda. El 5 de juliol va entrar en vigor un **alto el foc humanitari entre les Forces Armades congoleeses i el grup armat M23 durant dues setmanes impulsat per EUA i Angola** que va ser violat una setmana després amb l'esclat de **nous enfrontaments al territori de Masisi**, a poques desenes de quilòmetres de Goma, la capital de Kivu Nord, segons informacions de l'ONU. En sessió informativa del Consell de Seguretat de l'ONU, els tres membres africans del Consell de Seguretat (A3+) van declarar la seva preocupació pels riscos per a la protecció dels civils que planteja l'existència de més de set milions de persones desplaçades per la violència associada a aquest conflicte. L'organització regional EAC va fer una crida a l'extensió d'aquesta treva.

Posteriorment, quan expirava aquesta treva humanitària, el 4 d'agost, Angola (país designat per la UA per facilitar les converses de pau entre RDC i Rwanda) **va anunciar la firma d'un nou alto el foc temporal** entre tots dos països que va ser novament violat als pocs dies per l'M23, cosa que posa de manifest la fragilitat de la situació i l'absència de voluntat política de cara a complir els compromisos assolits. L'acord, signat pels ministres d'Exteriors de Rwanda i de l'RDC i auspicat pel president d'Angola, Joao Lourenço, va evidenciar també la implicació de Rwanda en les hostilitats.

Ahora, les tropes de **la missió SAMIDRC**, de l'organització regional SADC, s'estan veient incapaces de frenar les accions del grup armat M23 i de Rwanda, la presència del qual a l'RDC ha confirmat l'ONU. No obstant això, el fet que el procés de Luanda no inclogui l'M23 també evidencia que Rwanda pot signar un acord de cessament d'hostilitats sense que impliqui que l'M23 vagi a complir-lo. En aquest sentit, més enllà que el Govern congolès s'ha vist incapaç de dialogar amb l'M23, **el procés de Nairobi** (impulsat per l'EAC, en el qual es pretenia promoure un diàleg entre el Govern congolès i el centenar de grups armats present a l'est de RDC, en especial l'M23) es va veure obstaculitzat per les tensions entre l'RDC i Kenya després de la conferència de premsa celebrada a Nairobi al desembre de 2023, on es va presentar una nova coalició políticomilitar anomenada Alliance Fleuve Congo (AFC), que incloïa diversos grups armats, entre ells l'M23.

El 14 de setembre les parts es van reunir novament a Luanda per discutir els avenços en la implementació de l'acord assolit el 4 d'agost, principalment pel que fa a la neutralització del grup armat FDLR (part dels responsables del qual van participar en el genocidi de 1994 i que continua sent considerat una amenaça per a Rwanda) i la retirada de les tropes de Rwanda. El pla de neutralització de les FDLR, presentat per Kinshasa, va ser harmonitzat

en les reunions celebrades el 7 i 8 d'agost, centrat en la necessitat de reforçar el mecanisme de verificació ad hoc amb la integració d'experts dels tres països. També es va discutir la possibilitat d'implicar altres actors per garantir l'alto el foc en vigor des del 4 d'agost. No obstant això, no s'ha produït cap avanç pel que fa a la retirada de les tropes rwandeses de territori congolès, prioritat de l'RDC, així com la interrupció del suport de Kigali a l'M23, que segueix duent a terme ofensives i ampliant el territori sota el seu control, en especial al territori de Lubero, a uns 200 km de Goma, a més del territori de Masisi (Kivu Nord), i també a la província de Kivu Sud. Tot i que sobre el terreny els canvis són constants, des de juny i juliol l'M23 controla les localitats estratègiques de Sake (a 25 km de Goma) i Kanyabayonga (al territori de Lubero, a un centenar de km entre la capital de Lubero i de Goma). Kanyabayonga, d'uns 60.000 habitants (que inclouen desenes de milers de desplaçats de la zona) és una ciutat situada a l'estratègic eix de comunicació cap al nord de Kivu Nord i la regió d'Ituri, connectant Goma amb Beni i Butembo.

RDC (EST) – RWANDA – UGANDA

El Grup d'Experts de l'RDC confirma la presència de Rwanda a territori congolès i la col·laboració d'Uganda amb l'M23

El Grup d'Experts de l'ONU a l'RDC confirma la presència de milers de soldats rwandesos combatent al costat del grup armat M23 –grup que està controlat per part del Govern rwandès– així com el suport d'Uganda a aquest grup armat tutsi congolès. El representant especial del secretari general de l'ONU a l'RDC va revelar al juliol que entre 3.000 i 4.000 soldats rwandesos combaten en territori congolès al costat de l'M23, indicant que Kigali exerceix el control de facto sobre les operacions del grup. Aquesta revelació, el fet que el president Paul Kagame no negui explícitament la presència de tropes rwandeses a l'RDC i la signatura de l'alto el foc entre l'RDC i Rwanda a l'agost, posa de manifest que Rwanda és un actor bel·ligerant en aquesta contesa, fet que queda confirmat amb la presència rwandesa en territori congolès. En aquest sentit, la ministra d'Exteriors congoleesa va manifestar que la situació a l'RDC s'ha deteriorat greument en els últims mesos, que l'entrada d'aquests 4.000 soldats ha provocat una escalada de la crisi de desplaçament massiu que afecta l'est de l'RDC i que davant d'aquests elements, cal preguntar-se perquè Rwanda no està sent sancionada per la seva presència en territori congolès.

En paral·lel, el Grup d'Experts de l'ONU en RDC ha afirmat que des del ressorgiment de la crisi del M23 a finals del 2021, **Uganda ha col·laborat amb el grup armat M23**. En concret, Uganda no ha impedit la presència de tropes de l'M23 i de les Forces Armades de Rwanda (RDF, per les seves sigles en anglès) al seu territori ni el seu pas per ell, afirma l'informe de l'ONU, que es va enviar al Comitè de Sancions del Consell de Seguretat de l'ONU a l'abril i als membres del Consell de Seguretat

al juny. El grup de l'ONU també va declarar que havia obtingut proves que confirmaven el suport actiu a l'M23 per part de funcionaris de l'Exèrcit d'Uganda (UPDF, per les seves sigles en anglès) i de la intel·ligència militar, i que els líders de l'M23 viatjaven a Uganda per reunir-se. El portaveu adjunt de les UPDF, Deo Akiiki, va dir a l'agència Reuters que aquests informes acusen falsament l'Exèrcit ugandès quan la seva relació amb les forces de l'RDC està en el seu millor moment. En aquest sentit, Uganda segueix duent a terme operacions conjuntes amb les tropes de l'RDC contra el grup rebel ugandès ADF present a la zona fronterera entre Uganda i l'RDC, al nord de la província congoleesa de Kivu Nord, a un centenar de quilòmetres del radi d'operacions de l'M23. A més, les tropes ugandeses formaven part d'una força regional desplegada el novembre del 2022 per a supervisar un alto el foc amb l'M23. Les autoritats congoleeses van demanar la retirada de la força l'any passat, al·legant que era ineficaç.

RWANDA

Paul Kagame obté el 99% dels vots en les eleccions presidencials

En les eleccions presidencials de Rwanda del 15 juliol el candidat i president en funcions, **Paul Kagame, obté un 99% dels vots**, superant els seus registres de 2017, 2010 i 2003, la qual cosa li permetrà governar per uns altres set anys. Kagame és l'home fort del país des del 1994 i el governa de forma autoritària des de l'any 2000. El 2015 va celebrar un referèndum que va guanyar i pel qual va modificar el límit de mandats presidencials, cosa que li permet presentar-se fins al 2034. Tot i que no és obligatori votar, la participació en els comicis ha estat del 98%. La **comissió electoral va prohibir la participació en les eleccions a tres candidats**, les veus més crítiques del país, entre elles Victoire Ingabire, al capdavant del partit Democracy and Liberty For All, que va estar a la presó entre el 2010 i el 2018, acusada d'amenaces a la seguretat de l'Estat i de negar l'existència del genocidi rwandès, entre d'altres qüestions. La denegació es va motivar a causa que les persones que han estat més de sis mesos a la presó a Rwanda no poden ser elegibles, decisió que va ser denunciada per Ingabire com a políticament motivada. Una altra de les veus crítiques a les quals es va prohibir la seva candidatura va ser a Diane Rigwara, del partit People Salvation Movement, que també ha estat a la presó, i la candidatura del qual no va obtenir els 600 suports ciutadans necessaris, segons el Govern. Finalment, la candidatura de Bernard Ntaganda, líder del Social Party, també va ser prohibida per haver estat a la presó —el 2010 va ser sentenciat a quatre anys acusat d'amençar la seguretat de l'Estat i d'incitar la divisió ètnica, entre d'altres qüestions.

El 2024 **Rwanda ha complert 30 anys del genocidi** que va marcar la història africana i mundial i que es va convertir en un dels fracassos més importants de la comunitat internacional. Durant la campanya electoral, Kagame

va utilitzar de forma populista l'"amença externa" congoleesa en els seus discursos per aglutinar el suport de la població. Nombrosos anàlisis han evidenciat la persecució que pateix l'oposició política i social al país.

SAHEL OCCIDENTAL

Es deteriora la situació de seguretat a la regió enmig de la reconfiguració de les aliances diplomàtiques i de seguretat

El 6 de juliol els caps d'Estat de Malí, Burkina Faso i Níger **formalitzen en una cimera a Niamey la seva decisió d'abandonar el bloc regional d'Àfrica Occidental (CEDEAO) i formar la "confederació" Aliança d'Estats del Sahel (AES, per les seves sigles en francès)**. Un dia després, a la cimera de la CEDEAO celebrada a Nigèria, els seus líders **van advertir d'una possible "desintegració" si l'AES abandonava formalment el bloc**, anunciant que fins que l'AES segueixi els procediments formals, la CEDEAO considera que Burkina Faso, Malí i Níger seguiran formant part del bloc supranacional. No obstant això, la CEDEAO es va reservar el dret d'establir requisits de visat per als ciutadans dels països de l'AES si es reconeix la ruptura.

D'altra banda, en relació amb la reestructuració del complex internacional de seguretat a la regió, el 6 de juliol el Govern alemany **va anunciar el cessament de les seves operacions** a la seva base aèria de Níger per al 31 d'agost, després de les infructuoses negociacions amb la Junta Militar del país. Alemanya havia operat a Níger des de febrer de 2016, arribant a albergar uns 3.200 efectius. Així mateix, el 16 de setembre, l'exèrcit estatunidenc **va anunciar** que havia completat la retirada de Níger dels seus gairebé 1.000 efectius, posant fi a més d'una dècada de presència militar estatunidenca al país. La retirada es va produir en diferents etapes: primer, a principis de juliol el Ministeri de Defensa de Níger i el Departament de Defensa dels Estats Units van anunciar, en una **declaració conjunta**, la retirada de forces i equips de la Base Aèria 101 a Niamey i, a principis d'agost, **es va produir** la retirada dels efectius de la Base Aèria 201 a Agadez, completant la retirada abans de la data límit donada per la Junta Militar nigerina del 15 de setembre. De forma paral·lela, Malí, Níger i Burkina Faso van anunciar un **nou acord amb Rússia**, que en aquest cas els permetrà adquirir satèl·lits de telecomunicacions i vigilància. Rússia ha ampliat la seva presència a l'Àfrica, especialment al Sahel, des que es van trencar les relacions entre aquests països i els seus aliats occidentals.

La retirada de les tropes occidentals i la major presència russa a la regió coincideix amb un **augment de la violència** provocada pels grups iihadistes, principalment per Jama'a Nusrat ul-Islam wa al-Muslimin (JNIM), vinculat amb al-Qaeda, que, segons un **informe de l'Equip de Monitoratge de Sancions de l'ONU**, s'ha convertit en "l'amença més significativa al Sahel". L'informe també adverteix que la Província d'Àfrica Occidental de l'Estat Islàmic (ISWAP), que opera principalment a Nigèria, "ha crescut tant en

importància com en capacitat", centrant la seva atenció a donar suport a l'Estat Islàmic al Gran Sàhara (ISGS) que opera a Malí i les regions frontereres de Burkina Faso i Níger.

L'increment de la violència i la inestabilitat a la regió es va observar, per exemple, en dos esdeveniments registrats al trimestre, un a Burkina Faso i un altre a Malí, que qüestionen seriosament l'estratègia de seguretat que estan duent a terme les juntes militars a la regió per contenir la violència. A Burkina Faso, el 24 d'agost es va registrar un dels pitjors episodis de violència que ha patit el país en la seva història recent quan JNIM va atacar una comunitat a Barsalogo (regió centre-nord) que **va provocar la mort d'almenys 200 persones** segons el Govern, tot i que un grup de víctimes de Barsalogo -Col·lectiu de Justícia per a Barsalogo (CJB)- **va denunciar que l'atac va deixar almenys 400 persones assassinades**. L'atac es va produir quan residents de la ciutat cavaven trinxeres defensives per ordre de l'Exèrcit. El capità Ibrahim Traoré, líder de la Junta Militar burkinesa, havia ordenat el mes de maig als civils que cavessin trinxeres per protegir els llocs de seguretat, però a molts residents de Barsalogo els preocupava que aquesta mesura provoqués violència per part dels gihadistes, que han mantingut la zona sota bloqueig durant almenys dos anys. L'11 de setembre, el primer ministre burkinès, Apollinaire Joachim Kyelem de Tambela, **va reconèixer la tragèdia de Barsalogo**, qüestionant que no s'haguessin seguit les instruccions donades pel líder de la junta de protegir la població.

D'altra banda, a Malí, el 17 de setembre JNIM **va provocar un atac a Bamako, la capital**, contra un camp d'entrenament de la policia militar i una base aèria militar al districte de Feladié que va deixar, segons dades oficials, més de 70 morts i 200 ferits, tot i que **un document oficial confidencial autènticat** xifra el saldo al voltant de 100 persones i identifica 81 víctimes. Un vídeo de l'atac publicat per JNIM ofereix indicis que els militants haurien incendiat l'avió presidencial. Aquests atacs a Bamako, que representen una de les pèrdues recents més greus patides per les forces de seguretat malianes, van ser els primers d'aquest tipus en anys i han posat en tela de judici l'estratègia militar de la Junta i les seves afirmacions que la situació de seguretat està sota control.

SUDAN

Fracassa un nou intent de converses de pau per resoldre la crisi

Entre el 14 i el 16 d'agost té lloc a Ginebra, Suïssa, una nova ronda de negociacions de pau destinades a posar fi a la guerra al Sudan. Les converses van ser liderades pels Estats Units i organitzades juntament amb l'Àrab Saudita i Suïssa, mentre que la Unió Africana, Egipte, els Emirats Àrabs Units i les Nacions Unides van completar l'anomenat Grup Alineat per a l'Avenç de la Vida i la Pau

al Sudan (ALPS). L'objectiu de les negociacions estava centrat a aconseguir un alto el foc i garantir l'accés humanitari. No obstant això, a la trobada només es va presentar la delegació dels paramilitars Forces de Suport Ràpid (RSF), mentre que l'Exèrcit (FAS) no hi va assistir. El Ministeri de Relacions Exteriors del Sudan havia establert prèviament les **condicions per participar en les converses de pau a Suïssa**, que incloïen consultes prèvies sobre l'agenda i qui hi podria assistir, ressaltant que les RSF havien de ser obligades prèviament a retirar-se de les ciutats i pobles i posar fi als atacs contra civils, com a requisit previ per a qualsevol conversa de pau. La no presència de l'Exèrcit va impedir aconseguir un acord per a un alto el foc, però les negociacions van servir per **avançar a tractar d'assegurar l'accés de l'ajuda humanitària** en dues rutes clau cap al país.

L'estancament de les negociacions va agreujar encara més la greu situació humanitària al Sudan, on milions de persones necessiten assistència urgent. L'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) **va informar** que aproximadament una de cada cinc persones ha sigut desplaçada al Sudan, amb 10,7 milions de persones desplaçades internament i 2,3 milions que han fugit a través de les fronteres, i va instar els països a augmentar les seves donacions en resposta a la major crisi de desplaçament del món. L'OIM va denunciar que ha rebut només el 21% del suport que necessita per proporcionar ajuda crucial a una població assolada pel conflicte i que també s'enfronta a la fam, les malalties i les inundacions.

SUDAN DEL SUD

El Govern transicional suspèn les eleccions presidencials mentre es compliquen les negociacions de pau de Nairobi

La inestabilitat persisteix al Sudan del Sud després que el Govern de transició informés el 13 de setembre de **la suspensió de les eleccions presidencials previstes per al 22 de desembre de 2024 i l'extensió del període transicional per a dos anys més**. La suspensió representa un nou ajornament electoral, després del realitzat el febrer del 2023. En tots dos casos, l'Executiu de Sudan del Sud ho ha justificat al·legant que no havia complert amb les disposicions clau de l'acord de pau del 2018 (R-ARCSS). Aquest acord de pau, signat pel president Salva Kiir i l'ex líder rebel i actual primer vicepresident Riek Machar, havia aplanat el camí a la pau amb la conformació d'un govern de coalició de transició i establert un full de ruta per a la celebració d'eleccions generals, que incloïa la redacció d'una nova Constitució o la unificació de les Forces Armades. No obstant això, després de diverses pròrrogues, l'acord va tornar a expirar sense haver assolit cap dels objectius previstos. Abans de la suspensió oficial de les eleccions presidencials que havien de posar fi al procés transicional, múltiples actors, entre ells la Missió

de les Nacions Unides al Sudan del Sud (UNMISS), les institucions electorals del país o grups de la societat civil sudsudanesos, havien alertat que el país no havia aconseguit generar les condicions adequades per a la seva celebració.

Després de l'anunci de la nova pròrroga del període de transició fins al febrer del 2027, l'ONU va ratificar el seu recolzament al país, però Nicholas Haysom, cap de la UNMISS, va expressar el seu profund pesar, assenyalant que la mateixa qüestió es va plantejar fa dos anys i l'ONU va donar el seu suport amb la condició que no hi hagués més pròrrogues. L'anomenada Troika, composta pels Estats Units, Regne Unit i Noruega, va expressar també la seva "profunda preocupació" per l'anunci d'un retard de dos anys en les eleccions, qualificant de "fracàs" la prolongació del mandat del govern de transició. Els tres països van reconèixer que les eleccions no van poder celebrar-se com estava previst al desembre i van culpar la falta de voluntat política del Govern.

La suspensió de les eleccions i l'ampliació del procés transicional podria afectar les negociacions de pau a Nairobi que el Govern del Sudan del Sud manté amb

els grups armats i opositors no signataris de l'R-ARCSS organitzats a la South Sudan Opposition Movements Alliance (SSOMA). Aquestes negociacions, que durant un temps s'havien desenvolupat a Roma sense aconseguir avenços substancials, es van traslladar a principis d'any a Nairobi, sota la mediació del Govern de Kenya. El mes de juliol, el Moviment d'Alliberament del Poble Sudanès a l'Oposició (SPLM-IO) encapçalat per Machar, havia anunciat la seva retirada de les converses a Nairobi amb la creació de diferents estructures que, al seu parer, soscaven les establertes en l'acord de pau del 2018. En l'anomenada Iniciativa Tumaini, es va acordar al maig la creació d'un Consell Nacional de Lideratge (NLC) que, segons l'SPLM-IO, atorgaria un poder sense control, superant potencialment òrgans constitucionals com la Presidència, el Consell de Ministres, la Legislatura Nacional i el Consell de Seguretat Nacional. L'SPLM-IO tem perdre la garantia que el seu partit rebi el 28% dels llocs del gabinet, el 23% dels escons al Parlament nacional i el 27% dels llocs governamentals a nivell estatal, tal com estableix l'R-ARCSS. Malgrat la retirada del partit de Machar, el Govern i SSOMA han seguit discutint els mecanismes d'implementació i van reprendre les converses a mitjans d'agost.

AMÈRICA

VENEÇUELA: Organismes internacionals denuncien falta de transparència en els resultats de les eleccions presidencials i repressió de les posteriors protestes

VENEÇUELA

Organismes internacionals denuncien falta de transparència en els resultats de les eleccions presidencials i repressió de les posteriors protestes

27 persones van morir, unes 200 van resultar ferides i més de 2.400 van ser detingudes en el marc de les protestes massives que es van produir a Veneçuela després de les eleccions presidencials del 28 de juliol, en les quals el Consell Nacional Electoral va proclamar com a vencedor Nicolás Maduro (52% dels vots) davant el principal candidat opositor, Edmundo González (43%), decisió que va ser ratificada a finals d'agost pel Tribunal Suprem de Justícia. La líder de l'oposició, María Corina Machado, que no va poder concórrer als comicis per estar inhabilitada, va denunciar un frau massiu a les eleccions i va declarar que González havia guanyat amb al voltant del 70% dels vots, imposant-se en tots els estats del país. A principis d'agost, l'oposició va publicar les actes electorals escanejades del 83,5% de les meses de votació, però el Govern va declarar que aquestes eren falses i que el fet

de fer públiques les actes usurpava les funcions de les autoritats electorals. Després de les eleccions, el Centre Carter, que havia enviat una missió d'observació convidada pel Govern, va declarar que les eleccions no havien complert amb els estàndards internacionals de credibilitat i que no podien ser considerades democràtiques. En la mateixa línia, l'informe provisional del Panell d'Experts Electorals de Nacions Unides va assenyalar, entre altres qüestions, que les eleccions no van tenir les mesures bàsiques de transparència i integritat per poder considerar-les creïbles. Així mateix, a principis d'agost, va declarar que la falta de publicació de resultats per part de les autoritats no tenia precedents en la celebració d'eleccions democràtiques contemporànies. De la mateixa manera, nombrosos governs de tot el món i organismes internacionals, com Nacions Unides, l'OEA o la UE, van posar en dubte la veracitat dels resultats i van instar les autoritats que publicuessin les actes electorals de cada mesa de votació. A finals de setembre, durant la celebració de l'Assemblea General de Nacions Unides, més de 30

països **van signar** una declaració en la qual afirmen que González va aconseguir la majoria dels vots segons les dades disponibles, tot i que sense arribar a reconèixer aquest com a president electe de Veneçuela.

Caracas va rebutjar totes les peticions de publicació de resultats i va cridar a consultes els ambaixadors de diversos països llatinoamericans que havien demanat més transparència. A més, el mateix Maduro va acusar l'oposició, en particular Machado i González, de ser els artífexs d'un intent de cop d'Estat i va demanar penes de presó per a tots dos. El Govern veneçolà tampoc va acceptar cap de les propostes dels països que van intentar impulsar una solució negociada a la crisi (Brasil, Colòmbia i Mèxic), com una repetició electoral (previ establiment d'un consell electoral amb participació de l'oposició) o la conformació d'un govern de coalició. La **Fiscalia** va obrir una investigació contra l'oposició per la publicació de dades del recompte, acusant-los de delictes com falsedat documental i instigació a la desobediència. A principis de setembre, el Govern espanyol va concedir asil polític a Edmundo González, que prèviament havia estat uns dies a l'ambaixada holandesa a Caracas i a la residència de l'ambaixador espanyol. Machado va denunciar que González havia patit un terrible assetjament i amenaces a la seva vida. A més, durant una intervenció virtual en una sessió del Consell de Drets Humans de Nacions Unides celebrada a finals de setembre, Machado **va denunciar** que totes les persones que van tenir responsabilitat directa en el qüestionament dels resultats electorals es trobaven actualment en la clandestinitat, l'exili o la presó. Per la seva banda, el

Caracas va rebutjar totes les peticions de publicació de resultats i va cridar a consultes els ambaixadors de diversos països llatinoamericans que havien demanat més transparència

secretari general de Nacions Unides, António Guterres, que va conversar directament amb Nicolás Maduro sobre la situació política del país, **va oferir la mediació i bons oficis** de l'organització, sempre que les parts ho acordin i ho demanin. De la mateixa manera, Guterres va expressar la seva preocupació, tant pels resultats dels comicis com pels informes de violència postelectoral i violacions de drets humans. Entre ells, cal destacar l'**informe** que va presentar a mitjans de setembre la Missió Internacional Independent de Determinació dels Fets sobre la República Bolivariana de Veneçuela. Aquesta missió impulsada per Nacions Unides va denunciar un elevat risc de desintegració de l'Estat, va assenyalar que la repressió contra els opositors va assolir nivells sense precedents i va denunciar que la comissió de violacions de drets humans podria constituir crims de lesa humanitat. Entre les violacions que s'han pogut documentar hi ha la mort de persones que participaven en protestes, detencions arbitràries i violacions greus dels processos judicials, desaparicions forçades, tortures i violència sexual. La missió de

l'ONU ha documentat almenys 25 morts per la repressió policial en les protestes antigovernamentals, tot i que la Fiscalia General considera que l'oposició és la principal responsable d'aquestes morts. L'informe de Nacions Unides descriu una estructura repressiva de l'Estat que involucra diversos actors, com el mateix president Maduro, les forces de seguretat de l'Estat, les autoritats judicials, l'autoritat electoral i fins i tot l'Assemblea Nacional. Per la seva banda, a mitjans d'agost la **Comissió Interamericana de Drets Humans** (CIDH) va condemnar pràctiques que va titllar de terrorisme d'Estat, incloent-hi repressió violenta, detencions arbitràries i persecució política.

ÀSIA I EL PACÍFIC

AFGANISTAN: S'agreugen les violacions als drets de les dones i s'intensifica la crida al reconeixement de l'Apartheid de gènere com a crim internacional

BANGLADESH: Les protestes ciutadanes forcen la dimissió de la primera ministra i el nomenament d'un govern interí en la crisi política més greu del país dels darrers anys

FILIPINES: El Govern i l'NDFP fan una crida a la represa de les converses formals

PAPÚA NOVA GUINEA: Designen un nou mediador de Nacions Unides en les negociacions sobre la independència de l'illa de Bougainville

AFGANISTAN

S'agreugen les violacions als drets de les dones i s'intensifica la crida al reconeixement de l'Apartheid de gènere com a crim internacional

S'agreugen les violacions de drets humans de les dones per part del Govern talibà, alhora que cobra força la campanya internacional perquè l'"apartheid de gènere" sigui considerat com un crim pel dret internacional. A l'agost, el Govern va aprovar una nova llei "Per a la promoció de la virtut i la prevenció del vici", en la qual es reforcen les restriccions a la llibertat de les dones, incloent la prohibició de parlar en veu alta en públic, a més d'altres moltes limitacions. L'aprovació d'aquesta legislació es va produir en un context de crítiques a la comunitat internacional per la seva passivitat i utilització de la qüestió dels drets de les dones després de la reunió de Doha III en la qual es va accedir a les exigències talibans de restricció a la participació de les dones en aquesta reunió, així com d'exclusió de la qüestió dels seus drets de l'agenda. Al setembre va tenir lloc a Tirana, Albània, la cimera de Totes les Dones Afganeses (All Afghan Women), que va comptar amb la participació de 130 dones, en la seva majoria exiliades afganeses, però també d'algunes que es van desplaçar des de l'Afganistan. La cimera tenia com a objectiu impulsar la participació de les dones en les iniciatives internacionals sobre el país, en resposta a la seva exclusió dels fòrums internacionals diplomàtics. Les organitzadores van assenyalar que la seva prioritat havia estat organitzar la trobada en un país majoritàriament musulmà, però que països com Turquia o els Emirats Àrabs Units havien rebutjat acollir la reunió. La reunió va concloure amb un acord de 12 punts en el qual s'inclou, entre d'altres qüestions, una crida a la comunitat internacional a no reconèixer el règim mentre no es reverteixin les restriccions als drets de les dones, així com un reconeixement de les polítiques d'apartheid de gènere com a crims de lesa humanitat. A més, també s'exigeix una major participació de les dones afganeses en la prioritització i distribució d'ajuda humanitària. En paral·lel, es va intensificar la campanya per al reconeixement de l'apartheid de gènere com un crim internacional i diferents organitzacions de drets humans van argumentar la necessitat d'aquesta mesura, que establiria una denominació específica per a una forma

concreta d'opressió institucionalitzada contra les dones. Amnistia Internacional va assenyalar que l'apartheid de gènere feia referència a un patró institucionalitzat de dominació i opressió sistèmica sobre la base del gènere i que permetria amplificar el comprès pel crim de persecució de gènere ja contemplat pel dret internacional.

BANGLADESH

Les protestes ciutadanes forcen la dimissió de la primera ministra i el nomenament d'un govern interí en la crisi política més greu del país dels darrers anys

La primera ministra de Bangladesh, Sheik Hasina, es va veure forçada a dimitir després de setmanes d'intenses protestes socials que van derivar en enfrontaments violents amb la policia en què podrien haver mort més de 600 persones, segons Nacions Unides. Les protestes es van iniciar per part de grups d'estudiants en rebuig de la reinstauració per part de la Cort Suprema del país d'un sistema de quotes que reservava un 30% dels llocs de funcionariat per a descendents dels participants en la Guerra d'Alliberament de Bangladesh, que va finalitzar amb la independència del país. L'important creixement econòmic del país, com a conseqüència de l'enorme creixement de la indústria tèxtil bangladeshi –un dels principals abastadors del mercat tèxtil internacional– no ha derivat en una millora del mercat laboral per als estudiants universitaris, ja que les treballadores d'aquesta indústria són fonamentalment dones amb sous molt

Font: Rayhan Ahmed

reduïts i condicions de treball molt precàries. Així doncs, les organitzacions d'estudiants van reclamar l'eliminació de la quota i les protestes van anar en augment davant el menyspreu de la primera ministra pel moviment estudiantil —arribant a qualificar els estudiants de ser els descendents dels col·laboracionistes amb Pakistan en la independència—, registrant-se atacs violents per part d'organitzacions pròximes al Govern i el tancament de tots els centres educatius.

La mort de 20 estudiants com a conseqüència de la repressió policial el 18 de juliol va portar que finalment s'iniciessin negociacions amb el Govern el 19 de juliol i que dos dies després la Cort Suprema reduís la quota al 7%. Tanmateix, les protestes van persistir i van anar augmentant amb la participació d'altres sectors de la societat civil. A principis d'agost es van reprendre els enfrontaments entre Policia i manifestants i el 3 d'agost el moviment estudiantil va assenyalar que la seva única demanda era la dimissió de la primera ministra Hasina. Centenars de milers de persones es van manifestar a Dhaka el 5 d'agost en la coneguda com a “marxa a Dhaka”. El cap de les Forces Armades es va negar a actuar contra els manifestants amb més contundència, forçant la dimissió i posterior abandonament del país per part de Hasina, que es va refugiar a l'Índia. Després de la marxa de Hasina es va dur a terme la dissolució del Parlament per part del president Muhammad Shahabuddin Chuppu. Les negociacions entre el president, les Forces Armades i representants estudiantils van finalitzar amb un acord per a la conformació d'un govern interí encapçalat per l'economista i Premi Nobel, Muhammad Yunus, que liderarà el país fins a la celebració d'eleccions. Segons la Constitució les eleccions hauran de tenir lloc 90 dies després de la dissolució del Parlament. El nou Govern té el repte de garantir una transició democràtica i unes eleccions lliures, ja que en l'última dècada els processos electorals han estat marcats per la violència, el boicot per part de l'oposició i acusacions de frau. Després del seu nomenament, l'Executiu —que va incloure en els seus càrrecs alguns representants estudiantils— es va comprometre amb una agenda de reformes econòmiques, electorals, judicials i mediàtiques, tot i que limitada pel mandat interí. Així, es va substituir els caps de la Cort Suprema i del Banc de Bangladesh i el país es va adherir a la convenció sobre desaparicions forçoses. No obstant, la tensió política i les protestes, tot i que de menor intensitat, van persistir després del nomenament del nou Govern i moltes institucions educatives no havien recuperat el funcionament normal a causa de la destitució de les direccions. L'oposició va exigir un calendari electoral, que gairebé dos mesos després del nomenament del Govern interí no havia sigut presentat. **El cap de les Forces Armades va assenyalar que recolzaven el Govern interí i es mantindrien al marge de la política, apuntant també a un període de transició de 18 mesos.**

FILIPINES

El Govern i l'NDFP fan una crida a la represa de les converses formals

El Conseller Presidencial sobre Pau, Reconciliació i Unitat, Carlito Gálvez, declara a principis de setembre el seu optimisme sobre la possibilitat d'assolir i fins i tot començar a implementar un **acord de pau** definitiu amb el Front Democràtic Nacional de Filipines (NDFP, per les seves sigles en anglès) durant el mandat de l'actual president, Ferdinand Marcos. Gálvez va reconèixer que hi ha hagut converses exploratòries ininterrompudes entre les parts després de la signatura d'un comunicat conjunt el 28 de novembre de 2023 en què, després d'un parèntesi de set anys, el Govern i el NDFP es comprometien a reprendre les converses de pau per intentar posar fi a un conflicte armat que es va iniciar a finals dels anys 60 i a abordar les causes estructurals que hi van donar lloc. Gálvez també va declarar la disposició del Govern a eliminar les condicions que dificulten o hipotequen l'avanç del procés de pau. Pocs dies després d'aquestes declaracions, tant el **Partit Comunista de Filipines** com la presidenta del panell negociador de l'NDFP, Juliet de Lima, van fer una crida a la continuació de les converses exploratòries i a la represa de les negociacions oficials. **Segons De Lima**, les converses que han mantingut des de finals del 2023 tenen l'objectiu d'acordar un marc negociador que permeti assolir un acord de pau que abordi les causes profundes del conflicte. De Lima va mostrar la disposició de l'NDFP —organització que aglutina diverses organitzacions d'inspiració comunista i que inclou el Partit Comunista de Filipines i el seu braç armat, el Nou Partit del Poble (NPA, per les seves sigles en anglès)— a reprendre les negociacions oficials, que haurien d'abordar qüestions com la reforma agrària o la industrialització nacional.

No obstant això, la presidenta del panell negociador de l'NDFP també va assenyalar que alguns estaments de l'Estat, com el Consell de Seguretat Nacional (CSN), s'oposen a aquestes negociacions i va instar Manila a resoldre aquestes diferències estratègiques i ideològiques. En aquest sentit, un portaveu del CSN va assenyalar que **recolza plenament les converses exploratòries** entre les dues parts, però alhora va instar l'NDFP a mostrar sinceritat i voluntat política i a no imposar precondicions al diàleg. Alhora, el CSN també va criticar les crides que considera han fet en temps recents l'NDFP, el Partit Comunista de Filipines i l'NPA a enfortir la lluita armada. En aquest sentit, segons xifres oficials de les Forces Armades, a mitjans del 2024 l'NPA tenia només set fronts actius (però debilitats), una xifra sensiblement inferior als 89 que, segons Manila, tenia el grup armat el 2018. D'altra banda, el Govern va reconèixer a principis de setembre que, en paral·lel a les converses exploratòries amb l'NDFP, **segueix mantenint les anomenades “negociacions de pau locals”**, converses directes amb unitats i combatents de l'NPA i amb governs

locals. Aquest enfocament, que va ser instaurat durant l'administració de Rodrigo Duterte (2016-22) després de la finalització oficial de les negociacions amb l'NDFP a finals del 2017, ha estat criticat en nombroses ocasions per l'NDFP per considerar que es tracta d'una estratègia de contrainsurgència que només busca la cooptació i rendició de membres de l'NPA.

PAPÚA NOVA GUINEA

Designen un nou mediador de Nacions Unides en les negociacions sobre la independència de l'illa de Bougainville

A mitjans de setembre, els Govern de Papúa Nova Guinea i el Govern Autònom de Bougainville **van expressar la seva satisfacció** per la designació de Jerry Mateparae com a nou mediador de Nacions Unides en les negociacions entre tots dos governs sobre l'estatus polític de l'illa de Bougainville. **Mateparae**, diplomàtic de professió, havia estat, entre d'altres càrrecs, Governador-General de Nova Zelanda, cap de les Forces de Defensa de Nova Zelanda i Comandant del Grup de Supervisió de la Pau de Bougainville, de manera que va jugar un rol central en la signatura d'un acord d'alto el foc definitiu el 1998 que va posar fi a una guerra de deu anys (1988-98) entre les Forces Armades de Papúa Nova Guinea i el grup armat d'oposició Exèrcit Revolucionari de Bougainville (BRA, per les seves sigles en anglès), conflicte en el qual s'estima que va morir aproximadament un 10% de la població de l'illa. Poc després, el 2001, ambdues parts van signar un acord de pau que contemplava, entre d'altres qüestions, la posterior celebració d'un referèndum d'independència a Bougainville un cop s'haguessin assolit i implementat altres aspectes de l'acord. Finalment aquest referèndum es va celebrar el 2019, i gairebé el 98% de la població va votar a favor de la independència. Tanmateix, l'acord de pau estipulava que els resultats d'aquest referèndum no eren vinculants i que la decisió final sobre l'estatus polític de Bougainville corresponia al Parlament de Papúa Nova Guinea. Per tant, després de la celebració del referèndum, tots dos Govern van iniciar un procés de negociació amb el suport de Nacions Unides i amb la facilitació de l'ex primer ministre d'Irlanda, Bertie Ahern, que fins aleshores havia estat el president de la Comissió per al Referèndum de Bougainville.

En els darrers anys hi ha hagut nombroses rondes de negociació entre ambdues parts i també s'han assolit alguns acords significatius, especialment en el si de l'Organisme Conjunt de Supervisió –el principal mecanisme i espai de negociació entre ambdues parts. No obstant això, **persisteixen diferències significatives** en aspectes fonamentals del procés, com la majoria necessària al Parlament nacional per decidir sobre una eventual independència de Bougainville (majoria simple per al Govern Autònom de Bougainville i majoria de dos terços per al Govern nacional), els terminis i requisits perquè es dugui a terme aquesta votació, la possibilitat que un acord de pau pugui prevaler sobre la Constitució o la necessitat o no que la ciutadania de tot el país es pronunciï sobre una decisió tan important com la secessió d'una part del territori. Aquesta situació de bloqueig en el procés negociador va portar a un increment de la tensió entre ambdues parts. El Govern de Bougainville va declarar la seva disposició a actuar unilateralment si Port Moresby no mostrava voluntat política per implementar el resultat del referèndum i alguns analistes van advertir sobre la possibilitat que s'incrementés significativament la conflictivitat a Bougainville. En aquest sentit, cal destacar que a principis de setembre, en el marc d'una visita al país, el **Papa Francesc va fer una crida** a la responsabilitat i cooperació d'ambdues parts per assolir un acord definitiu sobre l'estatus de Bougainville.

Davant la situació d'estancament en què es trobaven les negociacions al primer trimestre de 2024, durant una reunió en el marc de l'Organisme de Supervisió Conjunt celebrada al maig de 2024, ambdues parts van decidir designar una persona que faciliti el diàleg. D'entre les 15 candidatures possibles per liderar el rol de mediació de Nacions Unides en les negociacions, ambdues parts van escollir Jerry Mateparae pel seu coneixement previ del país i de la regió (també va jugar un paper rellevant en la transició a la independència i l'estabilització política de Timor-Leste). Alguns analistes han assenyalat que, a més de les dificultats intrínseques d'una negociació d'aquest tipus, altres factors han alentit i obstaculitzat l'avanç del procés, com els seriosos brots de violència comunitària que han afectat el país en els últims anys, o la **volatilitat de la situació política**. A tall d'exemple, a mitjans de setembre, el Govern del primer ministre James Marape va superar una moció de censura presentada per l'oposició.

EUROPA

ARMÈNIA – AZERBAIDJAN: Entre avenços i dificultats per a un acord de pau

MOLDOVA: Eleccions presidencials i referèndum enmig de tensions geopolítiques

ARMÈNIA – AZERBAIDJAN

Avanços i dificultats per a un acord de pau

Ereván i Bakú acosten posicions en els últims mesos respecte a un possible acord de normalització de relacions, tot i que persisteixen obstacles i divisions. Mentrestant, un any després de l'ofensiva militar d'Azerbaidjan sobre Nagorno-Karabaj, la situació per a la població armènia desplaçada de l'enclavament és d'incertesa, amb pròximes retallades econòmiques en subsidis per a l'allotjament, escasses perspectives de retorn i situacions de discriminació.

Tant el lideratge d'Armènia com el de l'Azerbaidjan han assenyalat recentment que al voltant del 80% del futur tractat està ja acordat. Entre d'altres desenvolupaments, a l'agost Bakú va acceptar **retirar de l'esborrany** de l'acord la demanda d'un corredor que connecti l'Azerbaidjan amb l'enclavament azerbaidjanès de Najicheván a través d'Armènia, el conegut com a Corredor de Zangezur, i abordar aquesta qüestió en fases posteriors. L'obertura d'aquesta ruta de transport i el seu control per tropes russes era un punt inclòs en l'acord de fi d'hostilitats del 2020, desbordat per l'ofensiva militar de l'Azerbaidjan del 2023.

A més, aquest ha estat un tema amb repercussions i divisions regionals. L'Iran s'ha oposat a la possibilitat d'un corredor que al seu pas per Armènia estigués controlat per forces estrangeres i, en conjunt, desconfia d'un corredor al costat de la seva frontera que pogués alterar els equilibris geopolítics a la regió. Des de finals del 2023, l'Iran i l'Azerbaidjan havien iniciat la construcció d'una ruta alternativa per territori iranià, tot i que Bakú no havia descartat el corredor Zangezur. El setembre del 2024 l'Iran va llançar **advertències a Rússia** pel seu suport al corredor després d'una visita de Putin a Bakú. En tot cas, la retirada per l'Azerbaidjan a finals d'agost de la qüestió de Zangezur de l'esborrany de l'acord i la postergació de la discussió ha desencallat part de les negociacions entre Armènia i l'Azerbaidjan. D'altra banda, a finals d'agost ambdues parts van acordar i signar un document de regulació del treball conjunt de les comissions frontereres dels dos països que es recolza en la Declaració d'Alma-Ata (1991) com a principi per a la delimitació fronterera. El **Tribunal Constitucional d'Armènia va dictaminar** que la regulació complia amb la seva Carta Magna. D'altra banda, **els ministres d'Exteriors d'Armènia i l'Azerbaidjan** es van reunir a Nova York al setembre sota els auspicis dels EUA, i es van comprometre a nous esforços per avançar cap a un acord de pau.

Malgrat aquests acostaments, el procés negociador continuava afrontant obstacles. Diverses anàlisis i el mateix Azerbaidjan van assenyalar que el principal escull era la

qüestió al voltant de la Constitució armènia. Bakú reclama canvis en aquest i altres textos legals perquè considera contenen aspiracions territorials sobre l'Azerbaidjan. Per part d'Armènia, al maig el primer ministre va emetre un decret instant a la preparació d'una nova Constitució per al desembre 2026 i a l'agost el Govern va anunciar **plans per a un referèndum constitucional** el 2027. No obstant això, Ereván rebutja que aquestes mesures tinguin relació amb el procés negociador, mentre que assenyalen que creix **l'oposició a Armènia al procés** de pau. Al setembre, el primer ministre armeni va oferir a Bakú signar un acord interí, que inclogués només les qüestions sobre les quals hi ha acord, però la proposta va ser **rebutjada per l'Azerbaidjan**.

D'altra banda, les divisions regionals i globals projectades en el conflicte continuen posant de manifest la fragilitat del context. Les tensions entre Armènia i Rússia es van fer explícites de nou en els últims mesos. Rússia va llançar fortes **crítiques als exercicis militars** conjunts entre els EUA i Armènia de juliol. Aquest mes, la UE va aprovar la primera mesura de **suport a les Forces Armades d'Armènia** (10 milions d'euros) amb el mecanisme de l'anomenat Fons Europeu de Suport a la Pau, criticada per l'Azerbaidjan per considerar-la tendenciosa. Per la seva banda, l'**assessor presidencial azerbaidjanès Hikmet Hajiyev**, va fer una crida a finals d'agost a la retirada de la missió civil d'observació de la UE a Armènia (EUMA) i també va demanar imposar restriccions a l'Exèrcit d'Armènia. D'altra banda, Armènia va anunciar al setembre la detenció de tres persones considerades sospitoses de **preparar un suposat cop d'Estat**, la planificació del qual incloïa el reclutament i transport de persones a Rússia per rebre entrenament militar.

Pel que fa a la societat civil de l'Azerbaidjan, es van incrementar **les alertes** sobre els riscos de persecució contra activistes i figures favorables a la construcció de pau amb Armènia, arran de la detenció a l'agost de l'investigador Bahruz Samadov, amb càrrecs d'alta traïció, així com l'arrest i posterior alliberament de Samad Shikhi i Javid Agha, col·laboradors a OC Media. Al juliol havia estat detingut també un investigador i defensor de la minoria talish, Iqbal Abilov. **Amnistia Internacional va alertar d'aquestes detencions**, que van tenir lloc durant la campanya de les eleccions parlamentàries anticipades de l'1 de setembre. Amnistia Internacional va denunciar l'intent de supressió de la llibertat d'expressió, especialment de figures defensores de la pau amb Armènia, i va fer una crida a governs internacionals que defensin la rendició de comptes per part de l'Azerbaidjan en matèria de drets humans en la recta cap a la cimera COP29 de novembre. El grup local feminista **Feminist Peace Collective** va denunciar també aquestes detencions i l'escalada de la repressió que suposen.

Eleccions presidencials i referèndum enmig de tensions geopolítiques

Moldova acull el 20 d'octubre eleccions presidencials i un referèndum constitucional per incloure a la Carta Magna l'adhesió del país a la UE com un objectiu estratègic, que aniran seguides el 2025 d'eleccions parlamentàries. La doble consulta planteja diversos reptes i desafiaments. D'una banda, tindrà lloc sobre un escenari de fons d'increment de la tensió entre Moldova i Rússia—alimentada al seu torn per la disputa entre Rússia i UE/OTAN/EUA. Des de la invasió russa i guerra a Ucraïna del 2022, el Govern de Moldova (sota lideratge del Partit d'Acció i Solidaritat, PAS, guanyador en les eleccions parlamentàries del 2021 amb 62 de 101 escons) va intensificar el seu acostament a la UE i a actors occidentals, mantenint un complex equilibri per al no antagonisme amb Rússia. El 2022 el Govern del PAS va sol·licitar i va rebre l'estatus de país candidat a l'entrada a la UE i el desembre del 2023 la UE va aprovar l'inici de negociacions, que van arrencar el juny del 2024. Rússia s'ha referit a l'adhesió a la UE com una qüestió sobirana de Moldova, però amb acusacions al país d'excloure altres opcions, mentre també ha mantingut i incrementat una narrativa hostil cap a la presidenta moldava, Maia Sandu, i el Govern del PAS. En conjunt, les tensions entre Moldova i Rússia han anat escalant en els últims dos anys, materialitzades en forma d'expulsions mútues de diplomàtics —les més recents el passat agost—; pressions de Rússia a través del sector energètic; acusacions de Moldova a Rússia de desinformació i espionatge i de promoure un intent de cop d'Estat amb suport d'actors locals com el partit opositor moldau prorus Shor (il·legalitzat i dissolt el 2023).

En els mesos previs a les eleccions s'han incrementat les alertes sobre intents de Rússia d'interferència i desinformació en els comicis, segons declaracions de representants moldaus, governs occidentals o anàlisi de think tanks com ICG. En aquesta línia, EUA va ampliar al setembre les sancions contra entitats i individus considerats vinculats als suposats intents de Rússia d'interferir en el procés electoral de Moldova. Previ al referèndum, al setembre Moldova ha tancat més mitjans de comunicació russos per considerar que suposaven riscos a la seva seguretat nacional i ha detingut diverses persones que segons les autoritats haurien estat entrenades a Rússia per dur a terme actes de protesta per “desestabilitzar” el país. En contrast amb el focus en les amenaces de Rússia, algunes anàlisis subratllen

la capacitat de Moldova de dur a terme eleccions lliures i justes i recomanen evitar un major involucrament d'EUA i occidental que pogués ser percebut com a pressió a Moldova per allunyar-se de la seva tradicional posició de neutralitat. Per la seva banda, ICG identifica, entre altres desafiaments, la necessitat de lidiar amb els riscos d'interferència russa evitant augmentar la polarització i sense caure en persecució antidemocràtica de la població moldava afí a Rússia.

Un altre dels reptes rau en les pròpies divisions polítiques internes, plasmades al voltant del referèndum. D'una banda, la consulta arriba antecedida de desacords sobre el procés d'integració europea. Ja al març, la declaració del Parlament de suport a la integració europea va ser aprovada amb 54 vots, mentre l'oposició es va absentar. La decisió de celebrar conjuntament les presidencials i el referèndum és assenyalada en anàlisi com una estratègia de l'actual presidenta, Maia Sandu (PAS), per consolidar els suports amb què compta i reafirmar el rumb pro-UE en política exterior en un escenari d'amenaques externes a la seguretat. Si surt endavant la consulta, la integració a la UE passaria a incorporar-se automàticament a la Constitució com un “objectiu estratègic” i amb una secció específica.

En el camp opositor, el prorus Partit dels Socialistes (PSRM) i el seu líder, l'ex-president Ígor Dodón, van anunciar un boicot al referèndum, posant el focus no tant en la integració europea sinó en què no es coneguin les disposicions i articles que seran inclosos en la Carta Magna si surt endavant. No obstant això, donen suport a un candidat presidencial favorable a la integració europea (Alexandr Stoianoglo). Un altre pol d'actors opositors, el bloc prorus Pobeda (Victòria) ha cridat a votar “no” en el referèndum. Aquest bloc es va constituir a l'abril a Moscou a iniciativa del magnat i polític Ilhar Shor, fugit des del 2019 a Israel i Rússia i sentenciat *in absentia* per frau massiu. En tot cas, el Tribunal Suprem va denegar la inscripció del bloc electoral Victòria-Pobeda per irregularitats, per la qual cosa els partits que l'integren no podran participar conjuntament. Anàlisis assenyalen que les forces entorn de Shor podrien influir en els resultats, amb boicots estratègics o mobilitzacions, gràcies al suport amb què compta en certes àrees, com la regió autònoma de Gagaúsia. Per ser vàlid, el referèndum requereix un 33% de participació (i l'opció guanyadora, més de la meitat dels vots). En aquesta línia, els resultats poden posar de manifest l'agreuament de les divisions polítiques territorials.

ORIENT MITJÀ

IRAQ: Alerta per reforma normativa que podria legalitzar el matrimoni infantil

ISRAEL-PALESTINA: Continua agreujant-se situació a Gaza i persisteix el bloqueig en les negociacions d'alto el foc

IRAQ

Alerta per reforma normativa que podria legalitzar el matrimoni infantil

Malgrat el rebuig, les protestes i l'oposició per part de grups de la societat civil a l'Iraq, parlamentaris iraquians continuen treballant per impulsar un canvi del marc normatiu (Personal Status Law) que **podria legalitzar el matrimoni de nenes de fins a nou anys** i de nens a partir de 15 i que amenaça de minar el principi d'igualtat davant la llei i restringir els drets de les dones. Aprovat el 1959, en el seu moment el codi d'estatus personal iraquianà –que regula assumptes com el matrimoni, el divorci, la custòdia de menors i l'herència– va ser considerat com un dels més progressistes de la regió. La reforma que s'està impulsant permetria, entre d'altres coses, que les parelles signin un contracte matrimonial que estipuli si desitgen registrar-se pel Personal Status Law o per determinades escoles de jurisprudència religiosa. Això suposaria que qüestions religioses i sectàries, no la ciutadania, regularien els drets de les persones en aquests àmbits, creant règims legals separats. A la pràctica, adverteixen organitzacions de drets humans, aquesta modificació suposaria que una nena iraquiana podria estar protegida del matrimoni infantil, mentre que una altra podria veure's forçada a acceptar-ho. La iniciativa legal estipula a més que, **en cas de disputes sobre quina normativa s'ha d'aplicar, les normes de la religió del marit tenen prioritat**.

La llei de Personal Status Law vigent fixa en 18 anys l'edat legal per al matrimoni, tant per a homes com per a dones, sense distinció de religions, tot i que permet casaments de menors de 15 anys amb aprovació judicial. A la pràctica, **la taxa de matrimoni infantil de nenes a l'Iraq s'ha anat incrementant** i s'estima que el 28% de les nenes a l'Iraq es casen abans de l'edat legal de 18 anys. Addicionalment, un 22% dels matrimonis no registrats –que no es legalitzen, però són oficials per autoritats tribals o religioses– involucrarien nenes menors de 14 anys. El 2018 UNICEF alertava del matrimoni de 3,3 milions de nenes a l'Iraq, de les quals a gairebé un milió (917.200) les havien casat abans que fessin 15 anys. L'impuls a aquesta modificació legal de la Personal Status Law –impulsada per la coalició shií Shiite Coordination Framework– se suma a altres iniciatives recents de sectors polítics iraquians orientades a criminalitzar l'homosexualitat i prohibir l'ús del terme “gènere” i que han bloquejat la iniciativa legal per sancionar la violència domèstica. L'abril passat, el **Parlament iraquianà va aprovar una normativa que penalitza les relacions sexuals entre persones del mateix sexe amb penes d'entre 10 i 15 anys**

de presó i va establir sancions d'entre un i tres anys contra les persones que se sotmetin a intervencions quirúrgiques per “imitar les dones”. Organitzacions de drets humans alerten que aquestes tendències estan forçant les activistes iraquianes a concentrar-se en la defensa dels limitats drets que tenen garantits, més que en la promoció de noves garanties. Parlamentàries iraquianes temen que la norma sobre la Personal Status Law sigui aprovada com a conseqüència de les pressions polítiques vinculades a la celebració d'eleccions el 2025.

ISRAEL – PALESTINA

Continua agreujant-se situació a Gaza i persisteix el bloqueig en les negociacions d'alto el foc

L'ofensiva militar israeliana sobre Gaza continua provocant mort i destrucció durant el trimestre, **elevant a 41.650 el nombre de palestins i palestines morts** des del 7 d'octubre de 2023 al 30 de setembre de 2024. A mitjans de setembre les autoritats de Gaza van donar a conèixer la **identitat de 34.344 persones mortes a causa dels atacs israelians** (80% del total de víctimes), en la seva majoria civils. Entre elles, 11.355 menors, gairebé 3.000 persones majors de 65 anys i 6.297 dones. Israel assegura haver donat mort a 17.000 milicians palestins, però no ha aportat evidències que fossin combatents ni proporcionat una estimació de les baixes civils provocades per les seves ofensives. El balanç de víctimes del Ministeri de Salut de Gaza podria arribar a ser molt superior, ja que encara hi ha molts cossos sepultats enmig de les runes i perquè només es comptabilitzen les morts directament provocades per atacs explosius o projectils. Paral·lelament, es va aguditzar el deteriorament de la situació humanitària, agreujada per l'impacte de la calor de l'estiu, la falta d'aigua i productes d'higiene que, entre d'altres coses, van afavorir malalties estomacals i a la pell. En aquest context, també es va constatar la propagació de la poliomelitis a Gaza 25 anys després de la seva eradicació de la Franja. Organitzacions humanitàries i de drets humans com Save the Children van denunciar que el ressorgiment de la polio a Gaza era resultat directe de la destrucció de les infraestructures de salut i aigua i de les restriccions imposades per Israel per a l'accés a l'ajuda humanitària i subministraments. Davant la gravetat de la situació, Nacions Unides va instar a la implementació de “pauses humanitàries” per permetre una campanya de vacunació contra la polio, que causa paràlisi i fins i tot la mort en menors. **Israel i Hamas van acordar pauses diàries de vuit hores en àrees específiques per permetre la vacunació** i, a mitjans de setembre, més de mig milió de menors palestins havien estat vacunats.

Sense deixar de valorar positivament aquesta mesura, diverses veus van insistir que el més urgent era assolir un alto el foc permanent.

No obstant això, les negociacions indirectes per a un alto el foc van romandre estancades durant el trimestre. L'activitat diplomàtica es va intensificar a l'agost després de l'assassinat del líder polític de Hamas, Ismail Haniyeh, el 30 de juliol a Teheran, on havia assistit a la presa de possessió del nou president iranià. Hores abans, Israel havia assassinat el comandant de Hezbollah, Fuad Shukur. Llavors, l'Iran i Hezbollah van advertir que respondrien a l'atac, atribuït a Israel, i van créixer els temors d'una escalada regional. En un intent per dissuadir un eventual atac iranià, els EUA va desplegar forces a la regió, incloent-hi un submarí nuclear. L'Iran, però, va informar que venjaria els assassinats de Haniyeh i Shukur d'una manera que no comprometés els esforços per aconseguir un alto el foc a Gaza. En aquest context, el secretari d'Estat estatunidenc, Anthony Blinken, va realitzar una nova visita a la zona a mitjans d'agost. El funcionari estatunidenc i els altres mediadors, Qatar i Egipte, haurien intentat afavorir un acord, però Washington no va obtenir cap compromís del Govern de Netanyahu per avançar en un alto el foc. Hamas, per la seva banda, va considerar que la proposta presentada s'acostava massa a les demandes d'Israel. El

pla en què s'ha estat treballant des de fa mesos involucra un alto el foc inicial de sis setmanes, període en el qual un nombre limitat d'hostatges (dones, persones ancianes i malaltes) serien alliberades a canvi de l'excarceració de palestins de presons israelianes. En una segona etapa, s'intercanviarien militars i cossos de soldats israelians, a canvi del replegament israelià de Gaza i el retorn de la població desplaçada. El principal escull continuava sent que Hamas planteja la retirada total d'Israel de Gaza, rebutjat pel Govern de Netanyahu. Segons va transcendir, Israel desitja mantenir tropes en l'anomenat corredor Philadelphi, una zona estratègica a la frontera entre Gaza i Egipte. A partir del setembre, el focus d'atenció es va traslladar a l'anomenat front nord, amb una intensificació dels atacs israelians sobre Líban (vegeu anàlisi sobre Israel-Líban).

Adicionalment, en un altre fet rellevant del trimestre, cal destacar que el 19 de juliol la Cort Internacional de Justícia va donar a conèixer la seva Opinió Consultiva que va reafirmar que els assentaments israelians a Cisjordània i Jerusalem Est i el règim associat a ells s'havien establert i continuaven existint en violació al dret internacional. El dictamen, sense precedents, va subratllar que Israel practica una ocupació il·legal amb la qual pretén una annexió permanent.

Aquesta publicació està subjecta a una llicència de Creative Commons. Es permet la reproducció total o parcial, la distribució i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Escola de Cultura de Pau i no reflecteix l'opinió de l'ACCD ni de la Generalitat de Catalunya.